

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

DESEMBRE DE 1993 * N° 200

100 ANYS
DE
MIRÓ
ILLES BALEARS

Centenari

Antoni Riera Melis presenta el que dins poc temps serà el *Llibre del Centenari*, un recull de treballs fet per llorencins i professors d'universitat sobre el que ha estat aquest segle a Sant Llorenç. (Pàg. 17)

Mn. Galmés

Guillem Pont ens parla, aquest mes, de la figura de Ramon Llull, un dels personatges més importants de la nostra història, l'obra del qual enamorà Salvador Galmés, qui dedicà la vida al seu estudi i a la seva transcripció. .

(Pàg. 4)

Carta als Reis

Editorial sobre el que voldrèiem per al poble aquest any de 1994 (Pàg. 2)

Mª A^a Munar

Ignasi Umbert entrevista la presidenta d'Unió Mallorquina i ex-consellera de Cultura. (Pàg. 20)

I també...

Un repàs al que ha estat l'any 93, Jaume Ballester *Carde*, el POOT, Antoni Pastor, el suplement literari, el pont del futbol...

Els Reis

Si la impremta, els encarregats de la distribució i el repartidor compleixen puntualment amb la seva tasca, cosa que normalment sol passar, quan tengueu aquesta revista a les mans faltará poc temps perquè arribin els Reis d'Orient carregats de regals per a la gent de bona voluntat. I com que volem de suposar que nosaltres hem fet bonda -almanco en l'aspecte social-, ja que l'Ajuntament ens fa més poc cas del que desitjaríem, aprofitarem l'ocasió per fer-los arribar les nostres peticions de cara a l'any que ve; si algun lector vol afegir el seu nom a la carta per adherir-se a les demandes, té el nostre consentiment per fer-ho, que per ventura si som molts els qui ho sol.licitam arribarem a qualque mercè.

Una de les coses que voldríem és que les aixetes rajassin aigua municipal, ja que són molts els llorencins que l'han de pagar prop de deu vegades més cara del que importaria. Si la nostra Corporació, en aquest sentit, cobràs una mica de sensibilitat envers els veïnats, la gran majoria de la gent n'estaria ben contenta.

També ens agradaria que les pluvials i l'asfalt del barri de l'escola estassin enllestits com més prest millor, ja que amb les pluges de l'hivern els al.lots arriben a caseva fets un desastre.

Dia 18 d'aquest mes de gener farà quatre anys que la plaça Nova es troba en el llastimós estat actual. Seria massa demanar que durant l'any que començam la deixassin així com prometeren? Sens dubte seria un dels bons regals que ens podrien dur SSMM.

I, ja que en parlam i el demanar no fa greu, no podrien rentar una mica la cara al poble? Estam d'acord en que els zones costaneres són molt importants perquè d'allà ens arriben les divises, i que havien de menester un bon pla d'embelliment. Però, ara que ja el tenen, no us pareix que nosaltres també en tenim dret?

Posats a demanar impossibles, també volem que les arques municipals estiguin més sanejades, per tal que els creditors de l'Ajuntament no hagin d'esperar anys per cobrar els deutes pendents. Però, si no fos massa molèstia, ens agradaria que aquesta reducció del dèficit no es traduís en un augment dels impostos, ja que les butxaques dels llorencins no estan per segons quines alegries.

Com que els més petits no tenen dret a vot solen ser els més perjudicats a l'hora de rebre serveis municipals. Per a ells demanaríem un -almanco- parc infantil, i, si és possible, una bona piscina, que els pobres se senten marginats quan es comparen amb qualsevol dels pobles de la contrada.

Tot plegat, però, si és massa, ho podríem resumir en una sola petició: que els dirigents locals es preocupin un poc més del nostre poble, que se sensibilitzin amb les necessitats dels llorencins i intentin posar remei a les múltiples mancances que té.

Si pot ser.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Desembre de 1993. Número 200

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: *Associació Cultural Flor de Card*

CIF: G07606185

Imprimeix: *Tirrena S.A.* (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

Col.laboren

	Portada
Josep Cortès	3
De cap a cap d'any	3
Jaume Ballester <i>Carde</i>	6
Tal dia com avui	23
Índex del 93	24
Estampes llorencines	28
Guillem Pont	4
Gent de la nostra gent	4
PSM	7
El POOT	7
Mancances culturals	7
Sol, i de dol	8
Batec	8
R. Rósselló	10
Història	10
Ignasi Umbert	11
Cròniques vilatanes	11
Maria Antònia Munar	20
Secretaria	20
Coordinadora	12
Son Reus	12
Jaume Galmés	14
Oratori de Nadal	14
P. Santandreu	15
Literatura infantil	15
Abbè Rovira	15
Rampells prohibits	15
Xavier Morell	16
Viatge a l'estació Z	16
A. Mascaró	16
Tres poemes	16
Antoni Riera	17
Centenari	17
Xesc Umbert	22
El temps	22
Guillem Soler	23
Antoni Pastor	23
Maria Galmés	24
Índex del 93	24
Si lleu...	26
Demografia	26
Comptabilitat	26
Isabel Nicolau	Distribució
F. Santandreu	Fotografia

De cap a cap d'any

Josep Cortès

Gener

Crec que no m'equivocaria si afirmàs que el fet més destacable durant el mes de gener fou la moguda popular per mor dels preus de l'aigua potable que volia posar l'Ajuntament. *Flor de Card* va alçar la llebre i els membres de l'oposició, encapçalats pel PSM, forçaren Melcior Mascaró a renunciar a la concessió, i l'Ajuntament a autoritzar la connexió immediata del clavegueram.

Febrer

Dins l'àmbit local, cal remarcar la presentació pública del *Grup Filatèlic Gent Cardassana*, presidit per Eduard Perales. Dins aquest any ja ha fet diverses exposicions sobre temes monogràfics.

Rafel Duran va estrenar *La nit just abans dels boscos*, de Bernard-Marie Koltès, un monòleg a càrrec de Mingo Ràfols que fou molt ben acollit per la crítica.

Març

Els llorencins poguérem veure per primera vegada un país nostre al Parlament de les Illes Balears i al Consell Insular de Mallorca: n'Antoni Sansó, del Partit Socialista de Mallorca, va

ocupar l'escó que havia deixat en Sebastià Serra.

També és de destacar la creació de l'associació juvenil *Lleure a lloure*, que està duent un ritme d'activitats realment considerable.

Josep Cortès i Ignasi Umbert presentaren, a través de Jacint Planas i Santmartí, el seu llibre sobre el *C.D. Cardassar*.

Maig

Durant aquest mes es va esdevenir la pèrdua d'un entranyable col.laborador de *Flor de Card*, Francesc Clapés Migollo, que va morir a la seva ciutat adoptiva, Béjar, a Salamanca.

Juny

Mes d'eleccions. A Sant Llorenç guanyà amb molt avantatge el Partit Popular (1303 vots), seguit del PSOE (553), el PSM (374) i UM (242). La resta de partits no aconseguí resultats remarcables, exceptuant la *debacle* del CDS, que de cada deu vots de les anteriors eleccions en va perdre nou.

Setembre

Durant aquest mes en Joan Domenge va llegir la seva tesi doctoral sobre *El procés de construcció de la catedral de Mallorca segons els Llibres d'Obra. Dels inicis a les obres del Mirador (1306-1398)*. És, així, el quart doctor llorençí, i s'afegí al grup format per Salvador Galmés, Antoni Riera i Bartomeu Domenge.

Octubre

Per segona vegada durant l'any els llorencins s'hagueren de moure per fer rectificar uns preus abusius, aquest pic referits al nou cadastre. Els terrenys confrontants amb el camí del Purgatori havien estat valorats a uns preus molt superiors als de la costa, però aconseguiren que fossin rebaixats en aproximadament dues terceres parts.

Novembre

Aquest mes *Flor de Card* tornà ser notícia, ja que obsequià els seus subscriptors amb una història de la parròquia de Son Carrió que havia escrit Mn. Jordi Pascual.

Margalida Fullana, continuant la seva espectacular carrera ciclista, va guanyar el Campionat dels Països Catalans i l'escalada a Montjuïc.

Desembre

Amb gairebé un any i mig de retràs sobre la data inicialment programada, a la fi el dia de sant Esteve es va poder presentar el "*Conjunt d'estudis sobre cent anys d'autonomia municipal*", conegut ja com el *llibre del Centenari*.

Antoni Riera *Xaret*, autor del pròleg, i coordinador de l'obra, fou l'encarregat de protagonitzar l'acte, que va comptar amb l'assistència d'un nombrós públic interessat.

Josep Cortès

Mn. Salvador Galmés (II)

Mentre sopàvem, després de la seva conferència del Centenari, amb el mestre Gabriel Janer Manila, aquest assenyala les diferències que es plategen en l'anàlisi de tota obra segons la perspectiva del temps-espai concret.

Així i referit a Salvador Galmés, en la dècada dels setanta, després de la forta repressió, en tots els sentits, de la dictadura, s'imposava la seva faceta de novel·lista, car el seu fort ruralisme a la força havia de xocar violentament amb la manera de pensar de les classes dirigents i clericals -i més éssent capellà-. Llavors sorgeix el Salvador Galmés que, segurament per no poder conrear la novel·la a pler i en llibertat es dedica a la tasca lul·liana; en definitiva el Mn. Galmés de la Setmana Cultural i publicacions derivades.

Mentre que la perspectiva dels vuitanta és diferent, llavors és necessari un Salvador Galmés conscienciat pel problema de la nació i de la llengua i sorgeix el que és sobretot lul·lista, la personalitat intel·lectual i compromesa que també conrava la narrativa. El Salvador Galmés com a treballador de la cultura de Mallorca de Pere Rosse lló Bover.

La conversa, distendida, agradable i sobre mantells, restà arxivada, fins que, per casualitat, la vista es desplaçà sobre una carta al director del diari, signada per Antoni Amorós, on es queixava del poc cas que fan els mitjans de comunicació a la figura de Ramon Llull en ocasió del dia de la seva festa, el 27 de novembre de cada any.

Les neurones treballen i hom pensa que tal vegada allò que més agradaria a Mn. Salvador Galmés, ara i aquí,

seria que fèssim una mica de cas (*mica* pel que té de limitat i parcial) a la personalitat que captivà la seva vida:

"LA GLORIOSA I MAGNA FIGURA DE RAMON LLULL"

Quan anava a l'Institut de Manacor, record que un dia determinat -devia ésser el 27 de novembre- se solia penjar, a un racó del pati, un quadre de colorins on hi havia un homonet amb llarga barba blanca. Era el dia del

Beat i fèiem festa. N'estic ben segur que ens contaven coses de la vida i miracles del patró del col·legi. Però també és cert que les explicacions, en el meu cas, foren bastant eixorques. Gairebé no vaig passar de saber que era un "home molt important".

Haurien de passar alguns anys perquè el conegués una mica més a fons i encara més perquè pogués intuir la dèria captivadora que provocà en Salvador Galmés.

Les valoracions que fa Galmés de la personalitat i l'obra de Llull -seguint Pere Rosselló- es poden resumir-se en les següents:

Saviesa i santedat ("gran geni i gran sant")

Dinamisme ("un misteri d'energies vessades a doll seguit")

Universalitat ("primera figura de tota l'etat medieval")

Mediterraneïtat ("l'essència bullent de sa ànima meridional")

Catalanitat ("el reeiximent d'un lèxic genuïnament vernacular per a l'expressió de conceptes universalíssims")

i Caràcter de precursor ("un ideal massa primerenc per a l'època")

Per aproximar-nos a la vida de Llull ens haurem de situar al segle XIII. A la Península, era temps de Reconquesta. El Mediterrani era ben diferent, amb una altra dinàmica comercial i de poder. Mallorca resultava un punt clau en la vida marítima, fet que precisament possibilità la conquesta per Jaume I (1229).

Segons sembla, Ramon Llull neix a l'entorn de l'any 1235, fill d'un dels primers repobladors i de certa edat. Rep, per tant, una educació cortesana i segueix la cort de Jaume I, amb tot el que suposa de clima trovadoresc (recordi's que els trovadors fan poesia cortesana mentre els joglars fan poesia de carrer). Jaume I nomenà Llull preceptor del seu fill Jaume II, qui després el nomenaria Senescal (una mena de primer ministre). Per la influència

que té cal recordar que Jaume I tenia bones relacions amb sant Lluís, rei de França i amb Alfonso X "El Sabio", que era gendre seu.

La seva vida es presenta en varies etapes diferenciades:

a.- L'època dels plaers (des del neixament fins a la conversió (1265).

Sembla que portava una vida molt mundana -també escriu poesia cavalleresca- i que, als trenta anys, donà un tomb a la seva vida. Una espècie d'enamorament envers la llengua. Com si percebés un buit personal o tingués el desig de reparar una falta immensa. I tot enfocat cap a un Déu que se li presenta com a cosa fantasmagòrica.

b.- Època de meditació (de 1265 a 1267)

Posa en mans de la seva família tots els seus béns i, abans de res, escriu "Doctrina pueril" amb la intenció de no deixar abandonada l'educació del seu fill (com a cosa important cal assenyalar que Llull ja apunta la necessitat de que sigui educat en llengua vulgar).

Estudia llatí. Va al monestir de La Real, a La Sorbona a concilis... i es desplaça a Randa -la muntanya màgica- on viu retirat i en meditació.

A l'any 1275 escriu "El llibre de contemplació" on mostra la seva àmplia cultura.

Funda a Miramar el col·legi de monjos menors, amb la finalitat d'estudiar llengües orientals per tal de poder explicar les idees cristianes a l'Islam. Esboça "El llibre de Blanquerna"

c.- Època d'acció (1287-1307)

On tresca, lluita, predica i escriu, però... "la cristiandat no li féu gaire cas, resultava massa avançat"

Mor a l'entorn de 1316, i Galmés es decanta per l'opinió de que morí al llit i de vellesa, en contra de les versions que assenyalen que morí màrtir.

Quant al seu caràcter assenyalen

que era home d'amor (mai resta indiferent davant les coses), un tant irritable i col·lèric, home d'impuls que creu resultat de l'esforç i d'una vesant espiritual i home ple d'imaginació, espontaneïtat, desordenat i d'acció febril. Acció que fonamenta en una filosofia.

Antoni Amorós a la carta al director, assenyala que en "Amic i Amat" i malgrat ésser dos-cents anys anterior, no és ni mica inferior a San Juan de la Cruz.

Salvador Galmés el compara amb Escot i Bacon per la seva originalitat, i a "Ramon Llull plasmador del nostre idioma" el compara amb Chaucer, Camoens, Dant i Cervantes, malgrat el gran avançament de Llull en el temps.

Això, obviament, no pretén ni tan sols ésser una aproximació a Ramon Llull. L'únic que es pretèn és despertar en algun lector una mica de curiositat.

I és que el tenim tan abandonat al nostre Llull!

Texte: Guillem Pont

Dibuix de Galmés: Josep Cortès

Nadal

Quatre metles fan un quern.
Mirau si jo sé comptar!
Ell me podrien llogar
per pastoret de Betlem!

A Nadal, metles torrades
i qualque glopet de vi:
això és que m'alegra a mi,
però ve clares vegades.

Alegra't panxeta,
que Nadal ja ve:
menjarem carneta
i arrosset també.

Cançon popular

Jaume Ballester Riera "Carde"

Jaume Ballester Riera va néixer a Sant Llorenç en plena Guerra Civil, el 10 de novembre de 1937. De petit ja sentia una forta afeció per l'art, i aprofitava totes les ocasions que se li presentaven per practicar-ne qualsevol dels seus aspectes que tenia a l'abast: tant li era fer escultures d'arena a la platja, sobretot cares, com dur-se'n un llapis i dibuixar el que veia mentre guardava les cabres de la família.

En haver acabat el servei militar, als voltants de l'any seixanta, va fer unes proves a l'empresa publicitària de ca'n Matas, les quals li obriren les portes de la professió que més li agradava, el dibuix a tinta xinesa, i l'obligaren a canviar de domicili per anar a viure a Ciutat. Com que aleshores hi havia dos dibuixants més amb el nom de Jaume, a fi de no crear confusions

va agafar el pseudònim de *Carde*, en recordança del seu poble, el qual el va acompanyar durant tota la seva vida.

En aquesta empresa hi va treballar devers dotze anys i s'encarregà, bàsicament, dels anuncis de cases comercials que es projectaven en els cinemes en el temps del descans, i també dels cartells de les pel·lícules que s'estrenarien *en breu*.

Després de deixar la casa Matas va treballar a les impremtes Alfa i la Unió, on es va especialitzar en les il·lustracions de calendaris, camisetes per als *souvenirs*, invitacions de nocces, menús de restaurants i hotels, bosses publicitàries, etc., al temps que començà a dibuixar pel seu compte retrats i llocs típics de Mallorca, els quals comercialitzava mitjançant còpies impreses numerades i signades. A darreries dels anys setanta va deixar el treball a les impremtes per dedicar-se exclusivament a fer feina pel seu compte, sempre dins el món de la tinta xinesa i el tipus d'il·lustracions que hem esmentat abans.

Autoretrat de Jaume Ballester

Fa un parell d'anys va començar a investigar la pintura a l'oli, i de fet estava preparant la que havia de ser la seva primera exposició, al Casino de Mallorca, però la mort el va sorprendre l'onze de desembre d'enguany i dissortadament no hi va ser a temps. Descansi en pau.

Josep Cortès

CARDE
Pou de Sa Cova - Montuñi

El pou de Sa Cova, a Montuñi, dibuix de Jaume Ballester

Joieria Femenias

l·listes de nocces
objectes de regal

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

El POOT, un debat no acabat

El Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística ha aixecat una gran expectació i ha rebut un munt d'al·legacions de tots els sectors turístics, ajuntaments, partits polítics, etc. Això ens fa pensar que la seva aprovació definitiva està encara molt enfora.

Des del PSM-Nacionalistes de Mallorca pensam que les Illes Balears han esgotat una part del seu model turístic i que cal fer un canvi profund dins aquest model.

Sens dubte, el POOT era una de les esperances i a la vegada una seriosa aposta de futur per a les nostres Illes, però tenim la impressió que no hi ha hagut la valentia suficient per fer front amb coratge a aquests nous reptes que el turisme ens demana.

El POOT que s'ha exposat al públic no és ni molt manco suficient per poder planificar i assolir un model turístic i un desenvolupament econòmic-ambiental equilibrat, durador i que serveixi d'herència a generacions futures com a patrimoni estable. Hi manca una ordenació veraç i restrictiva del sòl urbà i urbanitzable que queda per construir encara.

La realitat i el resultat d'aquest POOT és que com més turistes vénguin i com més habitatges es construeixin, millor.

De fet, el POOT sembla fet per i per als motors de la construcció, o almanco defensa tots els seus interessos en perjudici del turisme en general i del sector hotelier en particular, ja que la seva oferta es veurà minvada de recursos i qualitat turística.

Un dels factors limitants més important per el creixement turístic és el recurs d'aigua potable. De tothom és coneguda i comprovada la seva escassetat a Mallorca precisament per la necessitat de consum turístic-urbanístic actual, amb mancances d'abastiment i amb una qualitat tan deficient, que la converteix en no potable a varies zones turístiques.

Per a més *inri*, el POOT obliga per a totes les edificacions aïllades de deu o més habitatges de nova construcció, la dotació de piscina i proposa la creació de 14 nous camps de golf.

Tot això sense determinar cap tipus de mesura per a l'estalvi d'aigua, ni tan sols l'obligació de fer aljubs per recollir l'aigua de pluja, ni la reutilització d'aigües depurades...

Una de les característiques més greus i preocupants de les nostres zones turístiques és la mescla desordenada i superposada d'usos, sense ordre ni control. El factor més important i que més necessita d'ordenació és l'oferta complementària i comercial. No té cap sentit que el POOT no ho contempli, i que ni tan sols limiti ni faci rehabilitar l'oferta complementària i comercial existent.

El POOT predica, en teoria, com a objectiu important, l'augment de la qualitat turística, però s'oblida per complet dels temes ambientals, com poden esser els de trànsit urbà, renous, tractament de residus sòlids, eliminació de fems, reciclatge, etc. aspectes que valoren molt els turistes de països més sensibilitzats a l'hora d'elegir el seu destí vacacional i que precisament figuren en les recerques ambientals que realitzen anualment els TT.OO. més importants.

Una eficaç i veraç ordenació de l'oferta turística global ha de consistir, inicialment, en reflexionar sobre el que tenim i com ho han obtingut, per poder millorar el que ja no es pot eliminar i evitar tot el que pugui repercutir negativament.

El turisme s'ha de veure com a patrimoni social durador, com a motor de la nostra economia i, a la vegada, com a baricentre articulador dels altres sectors i, al mateix temps, com a una economia basada en recursos escassos susceptibles d'alternatives.

Manquen en aquest POOT les mesures polítiques administratives que

afavoreixen una decidida evolució cap a un turisme de més qualitat cultural i econòmica, de manera que es dedueixi una limitació al creixement simplement quantitatiu.

Mancances culturals

Degut a les mancances d'activitats organitzades per la regidoria de cultura del nostre Ajuntament, el PSM-Nacionalistes de Mallorca, ha trobat necessari organitzar un debat obert per omplir aquest desert en què es troba la comunitat llorencina. Hem pensat que la millor solució, dins les nostres possibilitats econòmiques, era de convidar diversos pensadors i intel·lectuals mallorquins que ens explicassin els temes que més ens poden interessar. Volem crear una dinàmica; ens agradaria que el fet de viure dins un grup humà no fos només residir en el mateix poble, sinó que es traduís en un contacte, en compartir els mateixos interessos i cercar, a partir d'ideologies diferents, solucions als problemes que ens afecten de més a prop.

Així, el PSM ha organitzat uns actes que durem a terme a partir de l'any vinent. Un dia cada mes tenim la cita a Sant Llorenç, a la casa de cultura *ca ses monges*, a les 20'30 hores.

Iniciarem aquestes xerrades amb un tema actual: Damià Pons ens parlarà del pes que té el nacionalisme a Mallorca, una alternativa als grans partits centralistes, una opció renovadora.

Més endavant us anirem informant de les altres activitats. Tractarem la literatura, l'ecologisme, l'art, etc.

Miquel Jaume

A partir del 23 de desembre i fins passat Sant Antoni, tots els llorencins que ho desitgin podeu visitar-la. Nosaltres no podem comentar gaire coses d'aquesta exposició perquè a hores d'ara no hem pogut visitar-la, perquè encara no estava oberta, però això sí, aquesta vegada ens hem assabentat pels cartells que anunciaven aquesta exposició. En tantes festes no hi ha excusa per fer la passadeta i veure les pintures d'en Miquel Jaume.

Curset de guitarra

Dia devuit d'aquest mes de desembre va començar el curs d'iniciació a la guitarra que, organitzat pel grup Lleure a Lloure, es durà a terme a ca ses Monges fins a finals del mes de febrer.

Són dos els grups que reben classes de mans de n'Eugeni Canyelles, conegut dels llorencins sobretot per la seva vinculació amb el conjunt Sis Som. N'Eugeni ja havia impartit altres cursos a Sant Llorenç. Es veu que va agradar i, per tant, ara torna per la vila.

Esperam que n'aprenuin molt!

Supermercat SPAR

Aquest mes s'ha obert un nou establiment comercial a Sant Llorenç. Es tracta del supermercat SPAR, que s'ubica al final del carrer de sant Miquel.

Esperem que els vagi molt bé!

Sant Llorenç no participa a Baleart

Del 3 a 12 de desembre, la Conselleria de Comerç i Indústria del Govern Balear va esser l'encarregada de dur a terme aquesta fira artesanal al Polígon de Llevant de Ciutat. Molts de municipis i també artesans pel seu propi compte participaren en aquesta

fira tan important per a les Balears, i a la qual hi passa nombrós públic. És una llàstima que el nostre Ajuntament encara no hi hagi participat cap vegada, i tampoc no ha informat ningú, que nosaltres sapiguem. Per ventura si ho sabien algú participaria o també aniríem a visitar-la.

Serà un altre any.

Nadal cultural

Ens ha arribat a la nostra redacció la invitació de part del delegat de l'Ajuntament a Son Carrió, Mateu Pui-gròs, per assistir als actes que anualment s'organitzen sota el lema de *Nadal Cultural*. El programa és divers i hi inclou des d'un concert de la banda de música a una taula rodona que, des del punt de vista dels ponents, sembla molt interessant.

Consideram que, així mateix, el programa que s'ha fet, en temps de crisi, no caldria que fos tan luxós, ni tan ben editat, ja que amb un simple foli, el qual sortiria molt millor econòmicament parlant, ja n'hi hauria prou.

Bones festes!

Acampada

De dia cinc a dia set de desembre, el grup llorencí Lleure a Lloure va

organitzar una acampada al castell d'Alaró.

S'ho varen passar molt bé perquè hi va haver un bon clima i un bon ambient. A poc a poc, la tropa lleurea-lloarana es va consolidant. Ens varen dir que havien arribat rebentants però que havia resultat una experiència magnífica.

Endavant amb les activitats!

Perruqueria Marga

Na Margàlida Sureda acaba d'inaugurar al carrer del puig una nova perruqueria. Na Margalida ha estudiat per Ciutat una temporada i ara es decideix a emprendre el seu camí professional.

Li desitjam molt d'èxit.

Tornejos

Aquests darrers mesos s'han disputat a la vila diferents tornejos d'esports minoritaris. Entre ells cal destacar el de dards, del bar el Pibe i el de futbolí, del bar can Neula.

Totes dues competicions comptaren amb un elevat nombre de participants i importants premis per als guanyadors.

S'ho passaren d'allò més bé i celebraren la clausura amb un sopar de pi-nyol vermell. Coratge per als organitzadors i que no siguin els darrers.

Cardassar III

En el número anterior de la revista, donàvem part de la mala situació que travessava l'equip granoter. Aquest mes, dissortadament, hem de continuar parlant de mals moments esportius. Només cal mirar els darrers resultats per comprovar que l'equip no es troba en un moment òptim de forma. Repasem-los:

21-11-93 Badia-Cardassar 2-2
 28-11-93 Cardassar-Pollença 0-1
 05-12-93 Esporles-Cardassar 2-1
 08-12-93 Cardassar-R. la Victoria 0-1
 09-12-93 Eivissa-Cardassar 1-0
 19-12-93 Cardassar-Ferriolense 0-7

Aquests són els resultats de les sis darreres jornades. Sobre tots ells destaca el 0-7 sofert a la jornada 18. Tan severa derrota fou comentari obligat dins tots els bars del poble. Molt poca gent recordava un resultat tan escandalós. L'afecionat comença a passar massa pena, i alguns ja veuen l'equip a Regional-Preferent. Altres es mostren més optimistes i comenten que "Val més perdre un partit de 0-7, que 7 partits de 1-0".

Actualment es troba en zona de descens, ja que aquest any perden la categoria tres equips tenint en compte que els representats de 2^a-B aconsegueixin mantenir la categoria, cosa que sembla força difícil.

Esperem que els torrons els siguin de profit i que l'equip aconsegueixi arribat als objectius traçats.

Bàsquet

Hem tingut ocasió de parlar amb na Maria Aurora Santandreu, qui ens ha comentat una mica com va l'afecció basquista per Sant Llorenç.

Les jugadores femenines s'organit-

zen entorn de dos equips (l'A i el B). Duen com a nom el del col·legi llorenç Mestre Guillem Galmés.

El president és en Guillem Llodrà, pare de na Catalina, jugadora també d'un dels equips. Ja tenen equipatge, banderes, i tot el material necessari, encara que no seria de més si una empresa llorencina els ajudàs econòmicament (esponsorització).

Ara han acabat mija lliga i han quedat terceres en la posició. Tenen com a delegades les nostres companyes Aina Maria Estelrich i Cati Rosselló Polida. Ens han dit que tenen molta d'animació i ens demanen que encara s'engrandeixi més el seu club de fans.

Biel Servera "Parreta"

En Biel, jugador actualment a les files del Manacor, ha estat seleccionat per format part de l'equip Balear sub 23 per disputar el "Torneo Islas del Mediterráneo". El primer partit es disputarà a Sicília davant la selecció de Sardenya. Molta sort en aquesta nova experiència.

Caça

Diumenge dia 12 de desembre es disputà a la finca Mina Gran d'Escorca el XXè Campionat de Balears de caça menor amb ca.

La competició durà tot el matí i hi participaren 35 caçadors de les diferents associacions.

Un llorenç, n'Antoni Adrover, aconseguí la 2ª posició amb un petit marge de desavantatge en relació al primer classificat. N'Antoni aconseguí 4 perdis i el primer classificat 5.

Enhorabona.

Vagues Universitat/Batxiller

També en aquest mes passat, una sèrie de manifestacions han afectat diversos escolars llorencins.

A la Universitat la vaga es va realitzar a la japonesa: protestaren per la pujada de taxes fent més feina, tot tancant-se a la biblioteca.

Al batxiller, tothom va secundar-la, almenys als grups que hi assisteixen l'horabaixa.

**EL GRUP "SOL, I DE DOL"
 US DESITJA BONES FESTES
 I QUE L'ANY QUE VE
 ENS DUGUI GERMANOR**

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
Policia municipal	56 94 11
Policia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA	55 41 11
Grua	55 03 44

Capítols sobre els vestits (i II)

Item per obviar al gran abús que's té de portar los dols volents aquells reduhir a una via mediocre e rahonable, statuexen e ordenen que d'ací algú no puxe aportar de pare, mare e muller més avant de XV dies lo capiró al cap e altres XV dies la gramalla e capiró al coll e après lobe a llur pler e per hun mes la barba. E si és dona lo vel o beatilla negra al cap XV dies, a d'ací avant blanch; lo pare e mare del fill e de la filla hagen a portar lo mateix dol; de jermà e jermana, sogre e sogra lo capiró al cap vuyt dies e altres vuyt dies la gramalla e la dona vuyt dies sols lo vel o beatilla negra; de tots los altres parenteschs se puxen portar tres dies capiró al cap e gramalla altres tres dies, e après lobe tant com volran, la qual loba sols toch en terra...

Item ordenen que les gramalles rosseguen solament tres dies e no més avant ço és lo die de la mort del per qui se haurà de portar lo dol, lo die de la sepultura e lo die del exir a missa e après hagen esser redonides...

Item statuexen e ordenen que d'ací avant per los dits tres anys no's pusquen fer dauradures excepto les xapes de les mules e les que fins ací són fetes se haien de arribar a vendre per tot lo mes de setembre prop venidor e aquell passat si no eren venudes no's pusquen vendre...

(ARM Suplicacions 42 fs. 145v-148)

Notes històriques

1501, 26 maig.- Bernat Domenge ciutadà de Mallorca, sabent que té el

dret de patronat del benefici de l'església de Sant Llorenç de Bellver, fundat per Pere de Puig Pardines, sota invocació de Sant Llorenç, i sabent està obligat amb molts censals, ara assigna al beneficiat que ara és i per temps serà, aquests censals: dues quarteres de blat que fa Antoni Gual ciutadà sobre la seva possessió que té al pla de Sant Jordi de Ciutat. Més quatre quarteres que fa Joan Cammar de Montuiri sobre dues cases del terme. Més sis quarteres de blat que fa Antoni Gelabert de Sineu sobre la possessió de Manresa (Llorito). (ARM Arnau Carbonell C-243 f. 87v)

1514.- Jaume Vives, que té possessions en el terme de Manacor, ven a Jaume Vinyavella, mercader, la llana de les ovelles de les possessions de la Torre i la Blanquera al preu que valdrà a la plaça. Ara ha rebut 125 lliures. (ARM Damià Mora M-728 f.65v)

Dibuix del notari Pere Moranta, any 1495 (ARM M-438)

"S" majúscula del segon llibre de manuals dels notaris Joan Castell i Pere Moranta, any 1463 (ARM M-438)

Cròniques vilatanes

El POOT

El dimarts dia 7 l'Ajuntament va convocar ple extraordinari per discutir el Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística (POOT). Era un tema prou interessant no tan sols de cara al futur de la nostra illa, sinó també pel que suposarà per al nostre municipi. Aquesta vegada els regidors foren puntuals i els escassíssims assistents no hagueren d'esperar gens. A les dotze en punt el batle i els regidors estaven asseguts al lloc de costum..., i a las dotze i cinc el Pla ja estava llest per a sentència. El regidor del PSM, prèviament, havia fet tota una sèrie d'al·legacions a la comissió no sé si de turisme o d'urbanisme, les quals, segons digueren, s'havien discutit i per tant no calia parlar-ne més. Ningú no va fer cap objecció a les propostes d'en Toni Sansó, tant la dreta com l'esquerra hi estaven d'acord i no hi va haver vots particulars, ni esmenes a fer, en Toni ja els havia fet la feina. Cinc minutets i les faves foren cuites i cap a cercar sopes s'ha dit! Un projecte que afecta sobremanera el nostre futur i que per molts d'ajuntaments i altres entitats han sigut necessàries hores i hores per analitzar-lo, el nostre Ajuntament tan sols va haver de menester cinc minutets curts. Sembla que el tema és prou seriós com perquè a les propostes d'en Toni Sansó s'hi haguessin afegit les dels altres grups polítics amb representació municipal, i el silenci del regidor de turisme i el d'urbanisme no són admissibles en un tema com aquest. Tant en Mateu Puigròs com en Miquel Galmés, responsables d'aques-

tes dues àrees, no es podien agotzorar darrera les propostes del PSM. Una vegada més, en Toni Sansó va aconseguir dur-se'n l'aigua al seu molí.

Els assistents que no havien tingut la sort que els fos entregada una còpia de les al·legacions del PSM no es temeren de res, per mor del silenci de la resta de l'oposició i el de l'equip de govern. Semblava com si el tema fos només de tràmit i no ho pagava perdre-hi massa temps, malgrat en Toni Sansó els recordàs que amb lo que cobraven podien perdre els cinc minutets que va necessitar per sol·licitar que la seva proposta constàs en acta.

Un hivern a Mallorca

Un any més l'associació hotelera Badia de Cala Millor organitza el programa de música clàssica *Un hivern a Mallorca*, patrocinat per la Conselleria de Turisme a través d'IBATUR.

Durant aquest passat mes de desembre dos grups llorencins han sigut els principals protagonistes dels actes: el diumenge dia 5 a l'hotel Castell de Mar i el 18 a l'hotel Hipocampo, el grup *Brass quintet* va donar sengles concerts, i el dia 12 a l'hotel Sabina Playa i el dilluns de Nadal a l'hotel Hipocampo, ho va fer el grup de clarinets *LLevant*, dues formacions integrades dins la banda de música local. Les quatre actuacions es poden comptar per èxits totals, i l'acceptació de la música ha sigut unànime, amb nombrosos *bisses* a tots els concerts. I és que és una vertadera delícia escoltar la música interpretada per aquets dos grups, que fan semblar fàcil la música que interpreten, i tant els és tocar peces de Beethoven com de Miller, Verdi, Bizet o qualsevol altre. Lo dit, una vertadera delícia escoltar-los.

Pel proper mes de gener tornarem tenir ocasió de gaudir un cop més de la seva música.

C.D. Cardassar

El nostre equip, que havia començat la temporada molt bé, a poc a poc ha anat empitjorant de manera que causa alarma entre els afeccionats. Les lesions dels principals pilars de la plantilla -Luis Torreblanca, Gabriel Morey, Galletero i Tomás Riera-, algunes desicions arbitrals desencertades i una vertadera mala sort en diversos partits han anat minant la moral de l'equip, i aquella il·lusió de principis de temporada s'ha convertit en desànim. Els resultats, com no podia ser d'altra manera, s'han reflectit en el seu rendiment, i els cinc negatius amb què ja compta el casiller del Cardassar pesen com una llosa fins al punt que el futur de l'equip dins la categoria es veu bastant dubtós.

La golejada soferta dins el *Moleter* el passat dia 19 contra el Ferriolense -un equip de les mateixes característiques que el nostre i amb tan sols un parell de punts més que el Cardassar per un rotund i en certa manera injust 0-7, fou un cop molt mal de pair, encara que l'actuació arbitral fos desencertada i que es jugàs quasi tota la segona part amb nou jugadors. Alguns gols fets en claríssim fora de joc i un parell de pilotes al pal de l'equip visitant feren possible que el resultat final fos un dels més amplis soferts a casa en tota la història del Club. Ni els més vells de la vila recorden un resultat com aquest, i és que set gols són molts de gols, i més avui en dia, que fer un gol costa més que fer un motlo de collir figues.

Esperem pel bé del nostre Club que les coses canviïn i es pugi remuntar aquesta ratxa de mala sort, perquè sinó ens podem començar a preocupar de la Tercera Divisió, i només Déu sap quan hi podrem tornar.

Ignasi Umbert i Roig

(Ve de la pàg. 25)

N	
Nadal a Son Carrió	Bassa 20
Narradors de la nit, Els	Santandreu 101
O	
Òpera	Sintagma 129
Oratori de Nadal	Galmés 254
P	
Parròquia, 80 aniversari	Rosselló 163
Passió malhaurada	Galmés 14
Puigròs, Mateu (entr)	Calafat 86
POOT	Umbert 234
POOT	PSM 247
Q	
Quartet de Llevant	Umbert 39
Quintet Brass	Umbert 57
R	
Ramis SINEV, Joan	Cerdà 173
Rampells prohibits	Rovira 255
Residus sòlids	Morano 122
Robatoris	G. Civil 193
Rodoreda, Mercè	Santandreu 94
Rua de Son Carrió	Bassa 33
Rum-rum	Borino 197
S	
Sansó, Antoni (entr.)	Cortès 54
Sentència sobre el Pressupost	PSM 231
Son Reus	Greenpeace 73
T	
Televisió	Voltor 49
Tòfol, En	Varis 134
Tren, El	PSM 85
Trenta anys i un dia	Duran 128
Trobades empresarials	APFM 204
Turisme	Umbert 71
V	
Vaig passar tota la nit...	Galmés 127
Viatge...	Rodoreda 75

Josep Cortès i Maria Galmés

NOTA

Si hi ha algú interessat en enquadrar les revistes de 1993 i vol que nosaltres ens en cuidem, es pot posar en contacte amb na Maria Galmés.

CIAL.

ES PUIG

INSTAL·LACIONS SANITÀRIES
C/. Nou, 37 * Sant Llorenç * Tel. 83 82 99

Viatges

Ultramillor

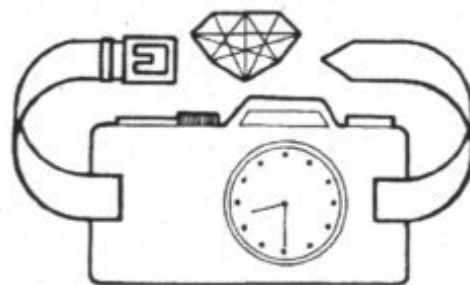
Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

GARCIA LIS

JOIERIA-RELOTGERIA-FOTOGRAFIA

ELS OFEREIX LES MILLORS MARQUES EN
RELOTJERIA
SEIKO * LOTUS * LETUAL * TORNELLI
LORUS * CASIO
IMMERSIÓ

i com a novetat per als més joves
NAF * NAF * WATCH

Carrer Major, 47 SANT LLORENÇ Telèfon 838351

LIRA D'OR

Desembre 1993

Coordina: Jaume Galmés

La Verge de la magrana
Sandro Botticelli

Oratori de Nadal

(a 3 veus)

Per a Rosario

El Poeta: Benefactores muntanyes, que vostre silenci abassegador em protegeu. Dolces muntanyes, acolliu el meu esperit. Constants muntanyes, el vostre silenci m'imposa; vos admir, car viviu sempre en la pau, la tan necessària pau. Aviat, ben aviat, els estels de Nadal coronaran vostres cims, i àngels invisibles pregonaran per les vostres valls el naixement del Nin, i repicaran les campanes pels vilatges: Al.leluia, al.leluia! La gent es congrega a les Matines, i feliç aquell que estreni amor sota les neules de paper que penjaran del sostre de l'església mentre entonarà el seu càntic aterrador la Sibil.la.

L'Àngel: La pau vos duc de més enllà les muntanyes, i he escoltat, oh Poeta, el teu desig que voldria fos ver com humil és l'ànima dels benaurats.

L'Amor: Que el meu mantell s'estengui sobre els caps dels qui verament s'estimen, que regni la Concoràdia en llurs cors.

El Poeta: En una nit com aquesta, el vi correrà a doll de les botelles a les copes, i la sang del Crist ens pujarà al cervell. Que tot canti i que es meravellin els homes, que tot canti!

L'Àngel: Pau a la terra i als homes que estimen el Senyor.

L'Amor: Que la nit vessi tendresa pels quatre costats i tu, Àngel, custodia el Poeta per a que avui canti amb la resta dels humans.

El Poeta: Prou vos he escoltat, Àngel i Amor, però el pit encara se'm marfon d'enyorança, d'aquells meus dies d'infant en què el Salvador es passejava descalç per l'església, i deien els Dotze Sermons i jo, pacient,

els aguantava. Què s'ha fet de l'antiga fe, d'aquelles nits de joia en què encara no coneixia els plaers de la carn...?

L'Àngel: Desperta, desperta't, Poeta: deixa'ls en pau, els dies ja escolats i reviu: anit tornarà la primavera al teu cor. Prou et vaig voler protegir quan vagaves pel món forassenyat, però aleshores no era fàcil agafar-te: la Follia se t'endua lluny de nosaltres, esperits benefactors. Ja en aquell viatge tan lluny de la terra paterna ja va-

cil.laves i sí, tens raó, aleshores és com si t'haguéssim abandonat.

El Poeta: Sí, així pensava jo llavors, tot seguint els rastres d'un collega foll i perdut en el temps. Sense Amor vivia, sense Amor estic. Quan em deslliurareu, esperits tutel.lars?

L'Amor: Ai, Poeta, és que no saps que jo som allà on la gent no m'hi espera, que aparec a la impensada talment un raig de sol a les darreries de l'hivern?

L'Àngel: Escolta aquestes paraules, ten-les en compte, oh entristat Poeta.

El Poeta: Si em plany tant és perquè tenc motius per a fer-ho, mes en ço tens raó, Amor: mai de mai no hauria d'esperar-te, d'ansiar-te, d'anhelar-te...

L'Amor: Prou: Ara t'equivoques, tu pots anhelar-me tant com vulguis, però pensa que no sempre podré correspondre't.

El Poeta: Record amb nostàlgia aquell villancet de Mestre Ramis, cantat per una jovefíssima soprano: "Aquesta Nit de Nadal anem tots a Matines, un brot de murta a la mà, el somriure als llavis i la mirada lluenta d'alegria." Àngel, quan tes ales feien fremir l'arpa, tu alegraves el meu cor: aleshores, adolescent, jo albirava l'Amor en somnis...

L'Àngel: No ens oblidis mai, Poeta, a mi i a Amor, car vivim sempre molt a prop teu: jo a la teva espatlla

L'Amor: i jo en el teu cor.

El Poeta: Joia a vosaltres, esperits, joia a vosaltres, homes: Jesús és nat!
Gloria in excelsis Deo!

Jaume Galmés

De literatura infantil

Ja fa un bon grapat d'anys que Publicacions de l'Abadia de Montserrat comença l'edició de la seva col·lecció **Llibres del Sol i de la Lluna**. Els textos que es publiquen als **Llibres del Sol** són adaptacions d'autors clàssics o populars, com Ramon Llull, Perrault o una rondalla mallorquina. En canvi, les obres dels **Llibres de la Lluna** són creacions d'autors actuals. Així, aquesta col·lecció presenta una sèrie d'atractius que cal esmentar: s'hi inclouen tant autors antics i coneguts, com escriptors d'avui dia que manejen bé l'ofici de la paraula, a la qual afegeixen en aquestes creacions seves la màgia més especial i la subtileza més endolcida per oferir-la als infants; es presenten molt consistents i duradors; les il·lustracions són molt nítides i ben aconseguides, i s'hi suma l'avantatge d'oferir-nos la feina d'il·lustradors dels Països Catalans; el preu -que sempre cal pensar-hi- és molt raonable, car no sobrepasa mai les set-cents pessetes; i l'empresa és prou sòlida com per garantir-ne la difusió pertot arreu. Em sembla que són textos ade-

quats per a infants a partir de set o vuit anys.

Avui, breument, apuntarem dos mots sobre **El conill**, de Josep Carner (publicat a **Llibres del Sol**) i **Margalida, perla fina** de Mª Antònia Oliver (aparegut a **Llibres de la Lluna**). Tots dos llibres utilitzen les fórmules introductòries i d'acabament pròpies del conte popular ("Una vegada era un conill.", "Això era i no era, bon viatge fa la cadenera."). Sembla impossible que tot i la distància que separa la creació de Carner i la de Mª Antònia Oliver (**El conill** va ser publicat per primera vegada el 1904 dins el llibre **Deu rondalles de Jesús infant, i Margalida, perla fina**, el 1984), veim com tots dos autors fan servir la mateixa tècnica. Però, si bé en aquest aspecte coincideixen, en molts altres prenen solucions ben diferents.

Rampells prohibits

Hi ha per tu una cistella de fruites promeses plena
filagarses d'esperances vanes seran per tu el mantell
i en estranyes solituds mortals
dormiran niguls de rei.

Soldats de la tempesta mai caiguts en flor serena
esperen l'amor d'una donzella i de la sort el cantell
són ells els qui cercaran portals
d'antics passejos perduts.

Ancorades forces en planys inerts de la balena
que antuvi permeteren mansuetes raons d'encant en ell
hauran trencat llurs cànctics morals
virtuts dels petits pecats.

El conte de Carner ve a explicar un fragment de la vida de Jesucrist i, per tant, s'inscriu dins la doctrina cristiana. Ara bé, em sembla que el fet més destacable és el llenguatge emprat, ric i preciosista com el del Carner poeta, però adaptat als lectors petits. Les il·lustracions són d'Irene Bordoy, que mostra predilecció pels detalls, les figures arrodonides, i les expressions sempre bondadoses dels personatges que crea.

En el conte de Mª Antònia Oliver no podem deixar tampoc de banda Maria Rius, la il·lustradora. En primer lloc, perquè de fet al llibre se'ns presenten com a coautores. Segonament, perquè no s'ha d'oblidar que la feina del dibuixant és tan important com la de l'escriptor: la imatge no es limita a una adaptació del text que es presenta, sinó que significa una reinvençió del conte, una recreació de la situació, una plasmació gràfica del lloc, ambients, fespomies, èpoques, etc... Per una banda, el que m'ha agradat més de **Margalida, perla fina** ha estat el fet que es jugui amb el nom de la protagonista, Margalida, i que ens conti la història d'una flor que començava a viure, precisament una margalida. Per l'altra, crec que és magnífica la forma com les autores expliquen l'aparició de l'arc de sant Martí: en resulta de l'amistat entre en Raig de Llum i en Nigulet-Nigulot. Vegem-ho:

"Què me'n direu? Quan aquells dos es donaren la mà, amb la claror de l'un i la pluja de l'altre es va fer un Arc iris: la cosa més preciosa que s'hagi vist mai."

Tots dos llibres poden, ben bé, ser un bon regal pels Reis.

Pere J. Santandreu Brunet

VIATGE A L'ESTACIÓ Z

Capítol X: Sam

L'escenari elegit és un carrer qualsevol de la meua ciutat. Malauradament, crec que si es canviés d'escenari les variacions serien mínimes. Llesta la cadira d'espectador, em dispòs a observar.

Ha augmentat el nombre de joves que porten escrit al ventre, amb rotulador vermell gruixat, paraules com "puta", "guarra" i altres variacions del vocable.

La gent, com sempre, es treu els ulls abans de sortir al carrer i se'ls guarda dins la butxeca, ignorant que si s'avorxeixen poden botar i anar a fer una volta sense que el seu propietari/a se'n adoni. L'altre dia vaig trobar-me'n un d'esclafat i us ben assegurat que és una de les coses més fastigoses que he vist mai. Vaig vomitar-hi l'entrepà de formatge damunt.

Acaba de passar Amè, caminava amb una persona que mutava continuament de sexe i aspecte, supòs que cercava l'acompanyant ideal. M'ha alegrat veure-la i quasi m'ha temptat cridar-la però no m'ha semblat bona idea.

Un jove amb aspecte premeditadament desalinat, caminava vacil·lant mentre rovegava un xiclet. El que ell no sap és que li han venut una il·lusió embo-

licada en un trosset de paper de colors. De fet totes les fàbriques només es dediquen a produir envoltoris. La verdadera empresa és la "Corporació Nexus" que és la que fabrica les il·lusions a partir dels somnis morts de la gent. Des de fa uns anys tenen un excés de matèria prima descomunalment bestial. Aquest és el millor negoci, vendre a una persona allò mateix que ella t'ha regalat. El secret està en que aquesta persona no se'n adoni, tampoc no són tan tarambanes. Si no vaig errat, a les fàbriques, s'utilitza un sofisticat aparell hipnotitzador col·lectiu.

Un policia presenta una ordre de violació a una adolescent que porta una samarreta amb la bandera anglesa. Treu la senyal de "Policia treballant, no molestar", deixant-la damunt la voravia. Col·loca la jove cara a la paret i li llegeix els seus drets: "Té dret a deixar-se penetrar. Qualsevol cosa que digui o qualsevol tipus de resistència pot ser utilitzat en contra seu. Com pot comprovar utilitza un preservatiu, segons indica la llei". L'agent es mostra amable tota l'estona, fins i tot es va permetre fer algun comentari quan li baixava els calçons: "Mira!, aquestes bragues amb corets vermells són moníssimes, li'n compraré unes a la meua filla". Ella es limitava a suplicar-li "No, per favor, pel cul no". El policia no li fa cas i contesta amb un sec "per favor, separi les cames". A jutjar pels crits, no crec que l'al·lota s'ho

passàs gaire bé. Un cop acabat, l'agent l'ajuda a incorporar-se i li entrega un justificant. Ella marxa murmurant alguna cosa imperceptible.

Just davant l'edifici "Roma" hi ha dos homes que es barallen. El més reforçat fèr d'un cop de puny la cara del veïnat del 5è-C. Tota la gent de l'edifici aplaudeix apassionadament des dels balcons.

A la terrassa del bar una parella que feia mitja hora que parlava, mor d'un atac de comunicació directe. A la taula de la dreta comenten que no s'ha de jugar amb les paraules, després passen aquestes coses.

Al pis que hi ha davant el meu, una al·lota, visiblement preocupada, intentava borrar-se la paraula "Violació" que duu escrita al ventre amb rotulador vermell gruixat. No vull evitar fixar-me amb ella. D'uns setze anys, una mica baixeta, ni grassa ni magra, una llarga cabellera negra, una boqueta petita, un nas bufó, ulls verds, uns pits tendres i perfectes i un entrecreix generós (l'únic que portava eren un parell de calcetins blancs). Vaig quedar-me observant-la una bona estona, fascinat i embadalit. No va aconseguir llevar-se la paraula i va quedar-li un ventre vermellíssim d'irritació.

Hauria de llevar-me aquestes ulleres tan estranyes que vaig trobar pels fems, sinó crec que em tornaré més boig del que ja estic.

Xavier Morell, Juliol 93

ELS EFECTES DEL TEMPS

He de dir que em sento envellir, encara que el meu cos sia jove i conservi un cert aspecte adolescent al somriure, a les maneres.

Ho sé, quan em miro al mirall, és dins el fons de la meua mirada o quan parlo, o penso en mi mateix. Les primeres arrugues són sempre interiors.

Tantes velles paraules han perdut el sentit i quants de gestos han tornat cansats, tants il·lustres personatges han tornat estranys; inclús aquell que habita el meu cos.

No és deixar somnis pels calaixos ni dormir-se melangiosament al record: envellir és cobrar una estranya lucidesa sovint dolorida i cruel damunt els homes.

És un aprendre a viure nu i desemparat davant el temps tan breu que ens pertoca per aquesta sempre estranya humanitat que encara és ferma part del meu pit.

Potser sia que les coses canvien i sento una mica d'enyorança de pesades glòries, dels vells temps que sempre penso que m'agradaria tornar.

Sovint no sé si els records són meus i em demano si he canviat tant.

Potser no només sia jo el que canvia, és que el temps inexorablement ha pesat.

Després de tot, el temps no és tan sols una il·lusió.

Ella és, potser, el foc que em crema, el desig que m'esbrina totes les hores i tanmateix som massa feble per tenir-la m'agradaria ser fort i besar-la encara que fos a costa de la meua vida.

Per un bes que potser no arribi mai dono sentit a les hores, i als dies: no puc desitjar res més que tenir-la i això em fa fort i feble a la vegada. No soc més que la ficció que ella fa de mi.

Tendrament penso en ella perquè sols ella em vivifica, quina esclavitud més volguda. Per ella som, per ella esdevinc al món, ella em fa realitat i alhora m'és negat som simplement desig d'ella... si som.

Passa lentament la nit.
Gots buits i encens cremat.
On abans poblava tanta gent
hi rest jo, insomne i cansat.

passa lentament el temps
entre els intervals de la meua mirada
desfet al tacte dels dits
només resten dues paraules

t'estimo

El dia 26 de desembre, tal com es tenia previst des de l'estiu, va tenir lloc la presentació del llibre integrat pel "Conjunt d'estudis sobre cent anys d'autonomia municipal" que han elaborat diversos llorencins i alguns professors de la Universitat de les Illes Balears. En realitat, emperò, més que el llibre, el que es va presentar fou en esbós bastant avançat del que serà el llibre una vegada estigui imprès, cosa que confiam sigui possible dins el primer trimestre de 1994.

L'acte, al qual assistiren la majoria dels autors -només hi van faltar Miquel Grimalt, Raquel Rodríguez, Pere Fullana i Jerònia Mesquida- fou protagonitzat per Antoni Riera, autor del pròleg i dissenyador del primer índex provisional. Reproduïm un extracte de les paraules del conferenciant:

Ens hem reunit avui, en plenes festes nadalenques, per a presentar un llibre d'investigació, fruit de l'esforç conjunt d'un ampli equip d'experts en diverses disciplines científiques, resultat de la tasca coordinada d'un grup de professionals de formació, provenença i edat molt distintes

La preparació d'aquest llibre es remunta a quatre anys enrera, a l'agost de 1989, quan en Josep Cortès -persona d'un entusiasme contagiós- em va recordar la imminència de l'aniversari de la constitució del primer Ajuntament llorençí.

El 3 de juliol de 1892 va constituir, sens dubte, una de les dates més importants del nostre passat col·lectiu; mereixia, doncs, ser recordada de forma adient, amb el relleu i la participació socials adequats, procurant que en quedàs constància impresa, ja que les persones passen i els escrits queden.

L'Ajuntament, presidit per Bartomeu Pont, va acceptar el projecte de celebrar l'efemèride amb la publicació d'un llibre específic, i en va encarregar la coordinació científica a qui us parla i la tècnica a Josep Cortès.

Es tractava de convertir la segregació de Sant Llorenç i el devenir ulter-

Xisca Santandreu

rior del poble en un tema de reflexió conjunta i interdisciplinària, en el punt de convergència d'un conjunt de treballs de recerca, per tal de redactar una obra planera, a l'abast de qualsevol lector interessat, i alhora precisa, redactada amb un alt rigor científic.

L'obra inicialment es va estructurar en catorze capítols:

1. La lluita per l'autonomia municipal
2. El medi físic
3. Els homes i les dones
4. La sanitat
5. L'evolució urbanística
6. L'economia i la societat
7. L'evolució política
8. L'Església
9. L'ensenyament
10. La cultura popular
11. La cultura escrita
12. La producció artística
13. Les perspectives de futur
14. Una cronologia

Després de definir el contingut del llibre, vam contactar amb les persones que creïem que podien assumir la redacció dels diversos capítols de l'obra. Ben prest van aparèixer, tanmateix, els problemes: uns quants dels recercadors seleccionats no van poder acceptar l'encàrrec; uns altres suggeriren una redefinició temàtica de la seva respectiva participació, modificació que vam acceptar. Per altra part, com a mi, des de Barcelona, em resultava força complicat mantenir una supervisió efectiva de l'avenç dels treballs,

vaig optar per canalitzar les relacions amb l'equip d'investigadors de Mallorca a través d'Isabel Moll, professora de la Universitat balear, amb qui mantenien vincles més estrets i sovintejats. Va ser ella la qui va suggerir que el llibre podria ser coeditat per l'Ajuntament de Sant Llorenç i la Universitat. Per totes aquestes raons, l'estructura definitiva de l'obra no coincideix plenament amb el projecte inicial. Els canvis han implicat, a la vegada, forats temàtics i aportacions enriquidores.

Després d'aquesta breu descripció dels avatars de la gestació del llibre, passaré a resumir cada un dels estudis que l'integren.

Isabel Moll posa de manifest, al seu capítol, que la segregació de Sant Llorenç de Manacor és el resultat d'un llarg procés, l'origen del qual es remunta a començaments del segle XIX, procés que avença durant els curts períodes dels governs liberals i que queda bloquejat quan els conservadors recuperen el poder a nivell d'Estat, cosa que succeeix molt sovint.

Els partidaris de la separació de Manacor van ser un conjunt d'arrendataris de terra, de pagesos i de petits propietaris, vinculats laboralment tots ells, encara que amb un grau divers, a les grans possessions. La resistència la van encapçalar els grans propietaris, cap dels quals vivia a la vila.

La consecució de l'autonomia municipal va contribuir a accelerar el canvi econòmic i social que, des de feia và-

ries dècades, es produïa al nostre terme, els aspectes més visibles del qual van ser:

l'establiment de la majoria de les grans possessions
la transformació dels arrendataris en petits propietaris rurals.

Miquel Grimalt ens recorda que el terme resultant de la segregació coincideix gairebé exactament amb la conca hidrològica del torrent de ca n'Amer, circumstància que ha provocat, entre altres coses, que el terme disposés d'uns vuit quilòmetres de costa, d'un futur tutfístic imprevist pels repartidors, obsessionats per la qualitat de les terres, i que els llorencins i carrioners hagin hagut de mantenir unes relacions complexes amb el seu torrent, que de tant en tant altera bruscamment el ritme de la seva vida; cada generació ha viscut diverses torrentades.

El mateix **Miquel Grimalt i Raquel Rodríguez** han estudiat detingudament la toponímia local, els noms que els membres de la comunitat llorencina i carriонера han donat als diversos indrets del territori comú.

Pere Salvà, després de reconstruir l'evolució de la població llorencina amb la precisió estadística que avui caracteritza els estudis de demografia, ha demostrat que, entre 1950 i 1965, aquella va passar, com a molts d'altres pobles de l'illa, d'un estadi caracteritzat per unes taxes altes de natalitat i de mortalitat, per l'emigració i per la preponderància de la població jove, trets propis d'una societat rural poc desenvolupada, a un altre estadi, les característiques definidores del qual són una caiguda de la natalitat i de la mortalitat, la immigració i el predomini de la gent d'edat, capteniments típics de les col·lectivitats urbanes avançades.

Jerònia Mesquida, estudiant les defuncions al nostre poble, ha arribat a resultats pràcticament idèntics. Fins a

la dècada dels anys trenta, les malalties infeccioses, com a conseqüència d'unes condicions higièniques deficients, van constituir el principal flagell de la població. Del 1950 ençà,

Xisca Santandreu

El públic omplí la sala d'exposicions de Sa Nostra

les malalties cardiovasculars, els tumors i els accidents de trànsit s'han convertit en els principals factors de mortalitat, com correspon a una societat avançada i sobrealimentada.

Jaume Salas ha aportat el seu saber tècnic i el seu domini del llenguatge gràfic a l'anàlisi de l'origen i del posterior desenvolupament dels diversos nuclis de concentració poblacional existents dintre del nostre terme: Sant Llorenç, Son Carrió, Cala Millor, Sa Coma i S'Illot.

El creixement urbanístic va avançar, a la nostra circumscripció, a un ritme pausat fins a la dècada dels anys 60, quan, a la demanda de llits creada per un turisme de masses, es va respondre amb una política urbanística especulativa i desordenada, les seqüeles de la qual -un teixit urbà massa atapeït, la manca de serveis i la degradació del medi natural- han començat a ser corregides recentment, com a conseqüència de la primera caiguda brusca de la demanda turística.

L'aportació de **Pere Sales** ha consistit en examinar el marc legal en què

van actuar els consistoris que han regit, durant aquests darrers cent anys, la nostra vila. Ha individuat també els estaments socials que han controlat efectivament, des de la seva creació,

l'Ajuntament llorençí, tot començant pels principals propietaris rurals i acabant per persones benestants, enriquides per la indústria i el turisme.

Pere Fullana s'ha interrogat sobre el paper que ha jugat l'Església al nostre poble, ha reconstruït amb ponderació i equanimitat notables el pas -lent d'una clerecia poderosa, que gaudia d'un control ideològic ferm sobre els seus feligresos i les autoritats locals, a una nova Església menys intervencionista i més respectuosa amb les persones i les institucions.

Aquest procés de secularització social no ha estat exempt de tensions, com ho demostren els incidents que van esclatar el 1936 entre el consistori i la clerecia locals i les represàlies subsegüents, durant els primers anys de la postguerra.

Guillem Pont ha centrat la seva atenció en l'escola, una institució d'un gran impacte social, el control de la qual s'han disputat sempre els poders fàctics, polítics, ideològics, econòmics. Ha analitzat el canvi pedagògic, el trànsit del pobre i rutinari ensenya-

ment tradicional a l'actual renovació de la praxis docent. Ha reconstruït també, amb força precisió, els diversos mecanismes de transmissió no reglada i informal del saber.

A la població de Sant Llorenç, fins ben entrat el segle actual, van predominar les persones analfabetes, amb un bagatge de coneixements, emperò, ben considerables, que cada generació transmetia a la següent per via oral. **Gabriel Janer** ha estudiat dues de les modalitats més genuïnes d'aquesta cultura popular: les rondalles i les llegendes, dos gèneres que van tenir al nostre poble alguns conreadors ben qualificats, com ho demostra la figura d'Antoni Garrit, que va proporcionar ni més ni manco que 27 rondalles a mossèn Antoni Maria Alcover.

Aquesta preponderància de la literatura oral no va significar, tanmateix, l'absència total de literatura escrita. A Sant Llorenç ha nascut un petit conjunt d'escriptors, l'obra d'alguns dels quals és coneguda i apreciada arreu dels Països Catalans i fins i tot a l'estranger.

Aquest es el cas de mossèn Salvador Galmés, un dels millors prosistes mallorquins del segle XX. **Pere Roselló**, bon coneixedor de la seva obra, ha posat de manifest la constant vinculació de Galmés amb contrades del llevant mallorquí, la gent i el paisatge de les quals va reflectir amb passió i simpatia. La narrativa de Galmés constitueix una obra de consulta obligada per a qualsevol historiador que vulgui saber com era i com vivia la gent llorençina del darrer quart del segle XIX i de les primeres dècades de l'actual.

Pere Roselló s'ha ocupat també del paper de dinamització cultural i de desvetllament polític desenvolupat, del 1972 ençà, per la revista *Flor de Card*, on han fet el seu aprenentatge una bona part dels llorençins que avui es dediquen a escriure.

Joan Domenge ha estudiat la pro-

ducció artística generada al nostre poble, tot enquadrant-la en el seu context socio-econòmic i cultural. El conreu de les diverses modalitats de producció artística constitueix un fenomen recent, fruit del canvi social provocat, des dels anys seixanta, pel turisme. La manca de recursos econòmics i el baix nivell cultural de la majoria de la població no afavorien l'interès per una activitat humana tan secundària.

La creativitat artística, durant la darrera dècada, coneix, en canvi, al nostre poble, una autèntica eclosió. Avui, mentres que una generació de pintors, integrada, entre altres per Miquel Rosselló, Antònia Tous i Antònia Girart, cerquen nous camins dins del camp del figurativisme, dos artistes de menys de trenta-cinc anys, Guillem Nadal i Joan Ramis, desenvolupen una obra experimental, cosmopolita i perfectament aliniada amb els corrents més actuals de l'art contemporani. La seva producció és valorada dintre i fora de les fronteres de l'Estat espanyol.

El treball del ceramista Pepe Dagnino i del director teatral Rafel Duran demostren també el bon moment per què passa l'art al nostre poble.

L'obra es tanca amb una detallada cronologia dels principals fets polítics, socials i culturals esdevinguts al poble durant els darrers cent anys, confeccionada per Josep Cortès, a partir de la consulta de la documentació inèdita conservada als arxius locals.

L'obra dista de ser completa i, fins i tot, equilibrada; no és més que un primer intent d'anàlisi multidisciplinar de cent anys de convivència d'una comunitat del Llevant de Mallorca, inserits, això sí, en el context illenc i estatal. Més que una monografia reixida d'història local, és un conjunt d'estudis previs que aporten informació de primera mà i bibliogràfica, que prepara el terreny a una futura síntesi interpretativa. Alguns aspectes impor-

tants del nostre passat comú, com l'establiment de les grans possessions i l'accés a la propietat de la terra per part d'antics jornalers, l'impacte econòmic i social, directe i induït, del turisme damunt la comunitat llorençina, encara que apareixen al llibre, no hi ocupen el lloc que els pertoca en funció de la seva magnitud objectiva. Altres temàtiques més puntuals tampoc no hi apareixen o hi surten d'un forma escadussera: la gestió de les grans possessions, les rotes i els roters, els tallers de brodats, l'obertura de les vies de comunicació i la renovació dels sistemes de transport col·lectiu, la medicina popular i científica, els sistemes alimentaris, els mecanismes de control de la natalitat, el paper de la dona i dels infants a la societat tradicional i a l'actual, els glossadors, l'anàlisi detinguda i crítica de la producció escrita de les darreres generacions de llorençins, el retrat precís i viu dels principals polítics locals... Bastants d'aquest buits són imputables a un dèficit de coordinació de l'obra; altres es deuen, en canvi, a la manca d'estudis de base. Esperem que molts d'aquest buits siguin tancats prest per treballs específics i que aquesta primera obra, amb tots els seus defectes i les seves virtuts, que també les té, servesqui per demostrar, si és que encara fes falta fer-ho, la utilitat de les tasques col·lectives i multidisciplinàries així com per a esperonar recerques futures.

Us puc assegurar que tots els qui hem participat en la redacció d'aquest llibre hem après molt, i l'experiència, malgrat alguns moments de dificultats i de sotsobre, ens ha resultat força positiva.

Puc vaticinar també que qualsevol lector, llorençí o de fora poble, que s'hi endinsi augmentarà el seu coneixement del nostre passat immediat, i podrà establir comparacions fonamentades amb la trajectòria seguida paral·lelament per altres comunitats de magnitud parellada.

Antoni Riera Melis

Maria Antònia Munar

En molt poc temps he tingut ocasió d'escoltar la Sra. Maria Antònia Munar parlant del projecte d'Unió Mallorca; les tertúlies de ca's Metge, a Son Servera, han sigut el lloc on la Presidenta d'UM ha exposat aquest projecte.

Maria Antònia Munar va començar la seva tasca política a les files de la UCD, a les primeres eleccions democràtiques del nostre país, essent elegida batlesa del seu poble, Costix, càrrec per al qual ha sigut reelegida en totes les convocatòries electorals que hi ha hagut fins ara. De llavors ençà la seva dedicació a la política ha estat total, ocupant durant molts d'anys la Conselleria de Cultura, des d'on va impulsar de manera ferma el procés de normalització lingüística. Actualment, a més de batlesa del seu poble, és diputada del Parlament Balear i Presidenta d'Unió Mallorca.

El partit que ella representa ha defensat darrerament diversos temes d'actualitat, com són les possibles restriccions del consum d'aigua, les mesures governamentals per posar solució als incendis provocats aquest estiu a la nostra illa, el futur hospital d'Inca o la postura crítica al POOT. Tot això ha marcat un clar posicionament nacionalista del partit que presideix, el que podríem dir una postura plenament mallorquinista, de defensa exclusiva dels interessos propis de Mallorca.

A la Sra. Munar jo li demanaria que fés un repàs ràpid a aquesta actualitat política, per recordar quines han estat les postures d'Unió Mallorca en els temes que he esmen-

tat abans: aigua, incendis, Estatut d'Autonomia, llei de consells insulars, hospital d'Inca, Pla d'Ordenació de l'Oferta Turística, etc.

Hauríem de començar per dir que Unió Mallorca defensa el mallorquinisme polític i tot el que això significa. El nostre partit considera que les decisions polítiques o econòmiques que afecten o impliquen la nostra Comunitat s'han de prendre des d'aquí. És per això que recentment hem manifestat el nostre desacord amb la decisió presa pels partits PP i PSOE d'instalar un segon hospital a Ciutat en comptes de construir-lo a Inca. El nostre partit considera que no hem de mostrar debilitat davant de reivindicacions justes i que hem de lluitar fermament pels nostres interessos. En aquest sentit, Unió Mallorca considera que encara que els doblers per a la construcció d'un segon hospital a Mallorca siguin estatals, les decisions s'han de prendre a la nostra Comunitat Autònoma i no tolerar imposicions de Madrid, perquè els usuaris del futur hospital som els mallorquins i nosaltres som els únics que sabem el que ens convé.

El mateix ha passat amb altres temes que també es financien amb doblers del Govern d'aquí i els doblers de Madrid. Un exemple claríssim és el tema de l'aigua. L'aigua és un bé escàs, un bé que ens pot afectar de cara al futur de la nostra economia d'una forma molt important. Hem de pensar que nosaltres vivim del turisme i que no vendrà cap turista si tenim restriccions d'aigua, i en canvi ningú no ha pres cap mesura sobre aquest tema. Perquè Unió Mallorca diu no al transvasament de l'aigua de Sa Marineta cap a Ciutat, aquesta postura no significa que no estiguem d'acord que sigui molt important que els ciutadans de Palma tinguin aigua; el que succeeix és que ens pareix absurd que

l'aigua de Sa Marineta hagi d'arribar a Ciutat, perquè una vegada hi hagi arribat en la mateixa quantitat resulta que es perd per les canonades. Per això nosaltres proposam que el que s'ha de fer és que l'aigua de Sa Costera que es perd arribi a Palma.

Sra. Munar, davant l'actual crisi econòmica, quin projecte pot presentar qualsevol partit, nacionalista o centralista? Té Unió Mallorca cap recepta màgica per combatre aquesta situació?

Receptes màgiques no en té ningú, però solucions n'hi ha per tot, i Unió Mallorca el que planteja són possibles solucions per la problemàtica específica de la nostra Comunitat. Nosaltres més que ningú, com a mallorquins, som molt conscients de quina és la problemàtica econòmica de la nostra Comunitat Autònoma. L'economia balear dels darrers anys s'ha dedicat a fer doblers fàcils i ha abandonat les indústries productives tradicionals del calçat, les sabates, la bijuteria, els embotits, etc. Avui en dia, enmig de la crisi actual, ens hem donat compte que el futur no està en l'especulació, i és una la política que hem de dur a terme.

El futur econòmic del nostre país passa per la modernització de l'economia i l'increment de la pròpia producció en uns nivells òptims de competitivitat. Per això és necessari un inventari real dels nostres recursos i un control òptim d'aquests, ja siguin naturals, industrials, comercials o de qualsevol tipus. L'equilibri econòmic del nostre país serà el resultat d'una política competitiva i agressiva basant-nos en el màxim aprofitament dels nostres recursos, mentre que l'explotació sense mesura del nostre patrimoni només ens durà a una dependència exterior.

Unió Mallorca ha estat el partit impulsor a la nostra Comunitat Autònoma d'un acord entre totes les forces

polítiques autonòmiques per tal d'evitar que un diputat elegit democràticament per un partit determinat tenguí la possibilitat de fer variar l'equilibri parlamentari.

Al marge d'aquest pacte, el seu partit ha demostrat recentment que no està disposat a donar suport a trànsfuges, i fa un parell de setmanes el secretari general d'Unió Mallorquina, Antoni Pascual, va dimetir de la comissió de turisme perquè el PP volia elegir com a president a Jaume Peralta, el trànsfuga del PSOE. El pacte, que ha estat subscrit pel PSOE i el PSM i rebutjat pel PP, quina efectivitat tindrà?

Aquest pacte té la força que els diferents partits li vulguin donar i està clar que hi ha partits que són partidaris d'acabar amb el trànsfugisme, mentre que n'hi ha d'altres que no. Una mostra clara de la seva força és l'actitud d'Antoni Pascual a que vostè fa referència. Unió Mallorquina creu que el trànsfugisme, juntament amb

la corrupció són les tares de la nostra democràcia actual. Creim que cada dia el ciutadà està menys convençut d'haver d'emetre un vot i de pensar a qui ha de votar, i el motiu que produeix aquest desànim és precisament el fet que un moment determinat es voti un senyor i que després aquest senyor voti una idea contrària al seu votant. Els polítics hem d'erradicar aquest mal que desprestigia la classe política amb actituds dignes i honestes com la que en el seu moment va prendre el nostre diputat Antoni Pascual. Només amb proves com aquestes els votants poden tornar il·lusionar-se amb un projecte de Govern.

Fa molts pocs dies la Conselleria de Turisme va presentar el POOT, un projecte llargament esperat, quina és la postura d'Unió Mallorquina davant aquest Pla?

Unió Mallorquina considera que el POOT, amb la darrera redacció ha quedat a mínims, ja que no dona solucions als problemes que avui té el

sector turístic, i només contempla l'ordenació del futur i tan sols amb l'aspecte urbanístic, que si bé és important no és suficient per poder fer front a la problemàtica creada en el passat per un creixement salvatge i desordenat. L'ordenació del nostre motor econòmic més important no es pot limitar a una ordenació urbanística, sinó que també ha d'entrar a fons en tots els problemes que de forma directa afecten al funcionament del turisme. Per altra banda, la manca d'un clar suport econòmic al Pla fa que la possibilitat de dur-lo a terme sia llunyana. Per això Unió Mallorquina ha preparat un Pla alternatiu que recull l'esperit que inicialment tenia el POOT, i que el tracta de manera igualitària tot el sector, sia hotel·ler o residencial, sempre tenint en compte els recursos naturals de què disposam, en especial el problema de l'aigua.

Ja per acabar aquesta conversa, li demanaria, per què després de la unificació de l'antiga Unió Mallorquina, Convergència Balear i Unió Independent de Mallorca no s'ha integrat l'antiga Unió Mallorquina en el equip de govern de l'ajuntament de Sant Llorenç?

Perquè els interessos dels militants d'Unió Mallorquina no són d'ostentar càrrecs, sinó de cercar solucions per la problemàtica dels ajuntaments o a nivell de la Comunitat Autònoma, que es redueixen a la problemàtica econòmica. La propera legislatura no es presentaran aquests tipus de complicacions, ja que es farà una llista única en la qual s'integraran tots els membres d'Unió Mallorquina de Sant Llorenç.

Amb la Sra. Munar, Presidenta d'Unió Mallorquina, hem parlat de moltes altres qüestions, de problemes que afecten a la nostra Comunitat, de la política mallorquina, que sens dubte ella n'és i de segur serà una de les principals protagonistes.

Ignasi Umbert i Roig

Resum comparatiu del mes de novembre

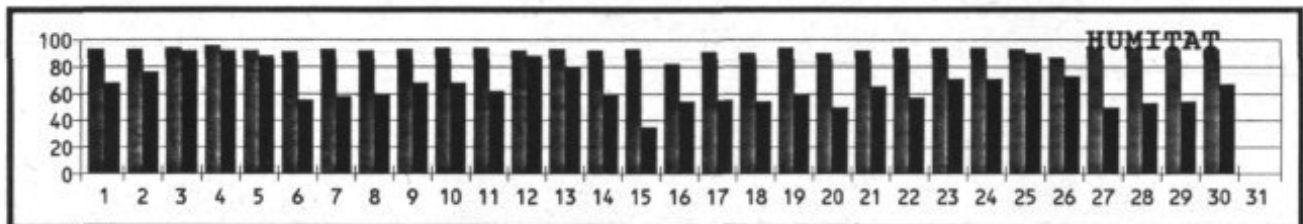
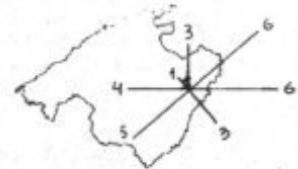
Pluja en el terme

	1992	1993		
Temperatura màxima	25	22	Ses Planes (Ca'n Toni)	67'3
Temperatura mínima	6	2	Son Vives (Ca'n Pedro)	54
Temperatura mitja	11'9	13'4	Son Roca	42
Temp. màx. mitja	19'9	18'7	Sa Fontpella	66'8
Temp. mfn. mitja	8'2	8'9	Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	55'3
Boires	11	-	Son Sureda (Ca'n Tomeu)	41
Tempestes	2	2	Son Costes	79
Calabruixades	-	-	Son Cardaix	96
Pluja (l/m2)	7	55'3		
Dies de cel serè	17	9		
Dies de cel cobert	5	11		
Dies de cel nuvolat	8	10		
Gelades	-	2		
Pols d'Àfrica	-	-		

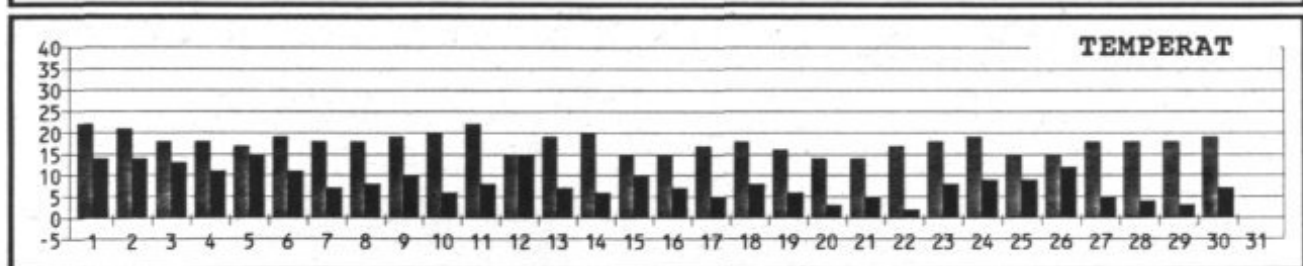
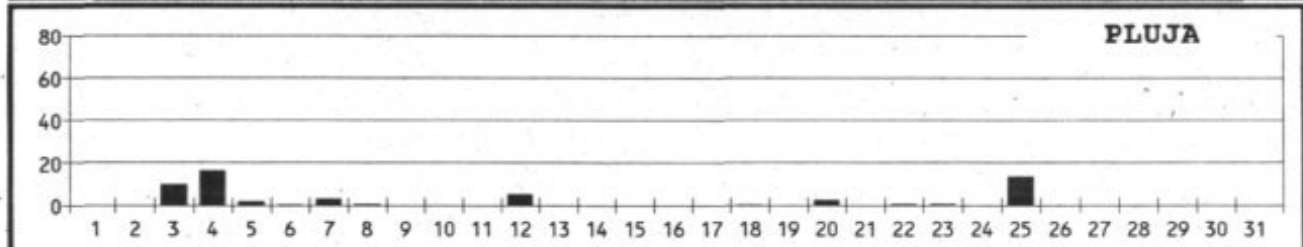
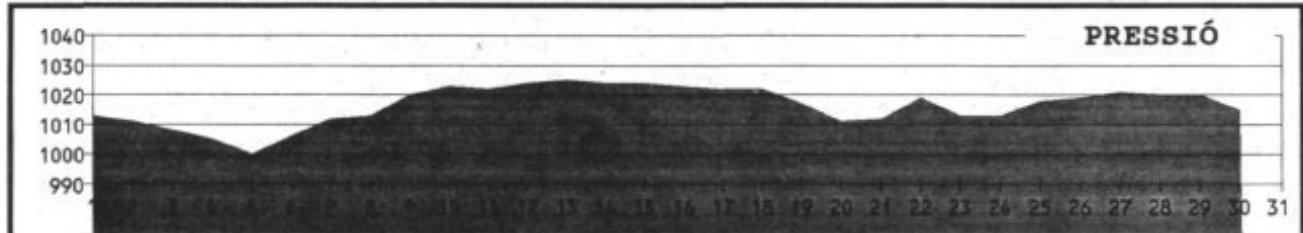
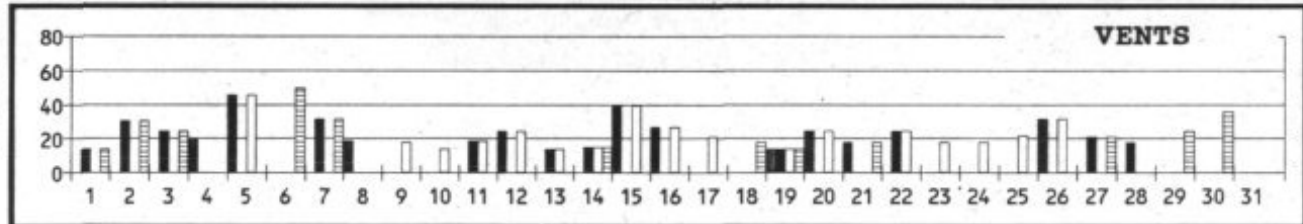
Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

Des d'on ha bufat el vent

N
S
E
O

Antoni Pastor

Aquest mes farem sa xerrada amb so mïster d'es primer equip, en Toni Pastor.

Toni, fes-mos un poc sa història de sa teva vida dins es futbol.

Vaig començar an es sis anys amb s'Olimpic i hi vaig estar fins an es devuit; després he jugat amb el Manacor durant tres temporades, amb el Mallorca, tres més, dos anys amb el Badia i es darrer una altra vegada amb el Manacor. Posteriorment em vaig dedicar a entrenar els juvenils del Manacor i, la temporada passada, el Portocristo.

Després d'un començament molt bo ara estam amb negatius. A què creus que és degut?

A que s'equip no ha rendit d'acord amb ses seves possibilitats. Si tengués un rendiment alt estaria a sa part alta de sa taula, però sense aquest rendiment és molt difícil, ja que no hi ha un equilibri entre es gols que encaixa i es que marca.

Si havies de destacar una línia de s'equip quant a rendiment, quina seria?

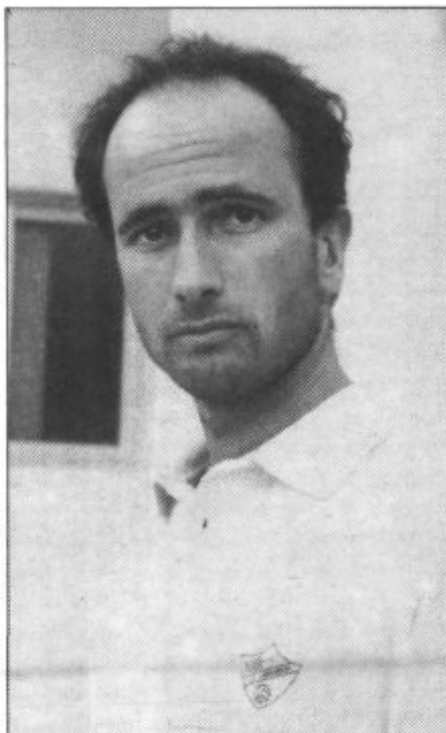
Jo destacaria sa defensa, però no com a línia sinó com a bloc.

Mos costa molt fer un gol, i això que cream moltes ocasions. Que hi manca, sa sort o un poc més de precisió final?

Crec que hi manca un jugador que decideixi, ja que tant en Nando com en Morey són bons jugadors, però no golejadors decisius.

Hem perdut quatre punts en es darrer minut i dins canostra. En què hem fallat?

Es que més em va molestar va ser

es del Constància, per manca de concentració. Ets altres són coses d'es futbol.

Quant an ets àrbitres, mos inflen a targetes, començant per tu. Què opines, en general, de ses seves qualitats?

Crec que són àrbitres de tercera, i com que dins es futbol de tercera es nivell és molt baix... Però n'hi ha que són millors que ets altres.

Què me'n dius del Cardassar com a club? Té una organització seriosa?

No sé si és gràcies an es directius o an es poble, però és un d'es pocs clubs que funcionen. Quant a lo esportiu crec que ha agafat una postura un poc còmoda, ja que ets objectius podrien ser més alts.

Hi vols afegir res més?

Demana a sa gent un poc de confiança, ja que s'esforç que se fa amb sos jugadors d'es poble és important, encara que es resultats no siguin tan bons com voldríem.

Guillem Soler

Tal dia com avui

ARA FA 20 ANYS

* Que el Club Card va organitzar el I Concurs de Betlems. Va continuar durant alguns anys, però avui ja no se'n parla.

ARA FA 15 ANYS

* Que es va inaugurar la gasolinera del Pou Vell. De llavors ençà, temporades amb més virulència que d'altres, els veïnats demanen el seu trasllat als afores del poble.

* Que es va celebrar el Referèndum sobre la Constitució. A Sant Llorenç es donaren els següents resultats:

Vots a favor	1985
Vots en contra	34
Abstencions	1023

ARA FA 10 ANYS

* Que es va canviar el mobiliari del saló d'actes de l'Ajuntament, essent batle en Bartomeu Brunet.

* Que Guillem Pont va presentar el seu primer llibre: *Jaume Fornaris i Taltavull, mestre*, editat per l'Institut de Ciències de l'Educació.

* Que Joan Miró va morir.

ARA FA 5 ANYS

* Que Rafel Duran va estrenar la seva primera obra, *Zòmit*, a l'Auditori de Ciutat.

Josep Cortès

SECCIONS FIXES

BÀSQUET

Aulí/Sard 19, 43, 67, 91, 100, 233

BATEC

Sol, i de dol
8, 32, 50, 78, 98, 124, 148, 168, 194, 224, 248

CRÒNICA INFORMAL

Cortès
6, 58, 115, 178, 202, 222

CRÒNIQUES VILATANES

Umbert
102, 132, 152, 180, 195, 251

DEMOGRAFIA

Galmés
18, 42, 66, 90, 110, 138, 158, 186, 214, 238, 266

EDITORIAL

El preu de l'aigua 2
L'oposició 22
Les contribucions 46
Els fems 70
El plet del PSOE 94
Les eleccions generals 114
Les aigües 142
El funcionament municipal 162
El cadastre 190
Les aigües netes 218
Carta als Reis 242

ELECCIONS

Per defensar-te a Madrid Sansó 95
Els resultats Cortès 118
Les valoracions Diversos 120
Comentari PSM 126
Agraïment PP 131

EL TEMPS

Umbert
16, 40, 64, 84, 104, 137, 156, 184, 185, 213, 236, 262

ESPIPELLADES

Cortès
3, 35, 47, 103, 139, 160, 163, 205, 235

ESTAMPES LLORENCINES

Cortès
La unitat sanitària 206
L'estació 240
El pont del futbol 268

FUTBOL

Soler
Francesc Umbert 171
Julián Velasco 200
Antoni Pastor 263

GENT DE LA NOSTRA GENT

Pont
Pere Mesquida 4
Onofre Llinàs 24
Antoni Genovart 48
L'amo en Pep Comís 72
Francesc Clapés 96
Pare Miquel Pascual 116, 146
Rafel Duran 164
Mn. Jordi Pascual 192
Guillem Nadal 220
Salvador Galmés (II) 244

HISTÒRIA

Rosselló
Noticiari del segle XV 15, 37, 63, 83, 109, 136
Esclaus 136, 159
Notes històriques 159, 250
Esclaus del Regne de Mallorca 187, 215
Dos idòlatres 215
Capítols sobre els vestits 239, 250

POESIA

Llompart 28
Llompart 28
Galmés 39
Galmés 43
Galmés 60, 88
Galmés 92
Galmés 106
Galmés 106
Galmés 150
López 150
Galmés 198
Carbó 212
Galmés 228
Gomila 229
Rosselló 230
Llompart 27
Aguiló 123
Mascaró 256

PORTADES

Cortès 1
Cortès 21
Soler 45
Escola 69
Cortès 93
Cortès 113
Soler 141
Ramis 161
Cortès 189
Cortès 217
Cortès 241

LA DARRERA RONDALLA	Umbert	Droga, La punyetera	Sardà	65
	31, 62, 82, 108			
SI LLEU...	Galmés	E		
18, 42, 66, 90, 110, 138, 158, 186, 214, 238, 266		Ecologia	Sioux	154
		Educació vial	SMOE	29
TAL DIA COM AVUI	Cortès	Esplendor de la Veritat, L	Umbert	216
10, 29, 65, 92, 105, 131, 157, 183, 209, 237, 263		Estació Z	Morell	230, 256
		Estatut d'Autonomia	Soler	44
		Estimem la natura	Grau	203

ARTICLES

A				
A prop de tots	Sancho	201		
Aigües	PSM	34		
Aigües, La canalització de les	Cortès	23		
Aigua potable, quan?	PSM	150		
Al Cel ens vegem	Cortès	191		
Anell, L'	Santandreu	126		
Anticonceptius	Lleure...	112		
B				
Ballester, Jaume	Cortès	246		
Bé i el mal de la cabra	Duran	174		
C				
Cala Petita	Cladera	133		
Cala Petita	Janer	208		
De cap a cap d'any	Cortès	243		
Cardassar (llibre)	Cortès	68		
Cardassar	Cortès	99		
Caricatura	Trencapinyons	76		
Carta a un infant	Cerdà	237		
Catecisme, El nou	Umbert	38		
Centenari (llibre)	Riera	257		
Centre Musical	Directiva	225		
Centre Musical (aniversari)	Umbert	77		
Clapés, Francesc	Font	117		
Col·legi Punta de n'Amer	Alumnes	111		
Coma, Platja de Sa	Sansó	155		
Confirmació	Bassa	53		
Coses a dir	Santandreu	232		
Creient, no practicant	Sardà	77		
Crònica de la pesta	López	155		
Cuina	Caldentey	91		
Cultura popular	Melis	12		
D				
Devaluació	Umbert	182		
Diari valencià	Galmés	176		
Diguem prou	PSM	179		
Domenge, Joan (tesi)	Bosch	188		
F				
	Fems		PSM	11, 30, 67, 85
	Festes, El perquè d'unes		Borino	181
	Filatèlia (presentació)		Perales	26
	Filatèlia (informació)		Perales	61
	Futbolet (torneig)		Femenias	172
I				
	Il·lusió		Cerdà	199
	Illa amant, L'		Santandreu	211
	Imposts, Prou d'		Sansó	89
	ITB		Umbert	57
J				
	Journey to...		Carrick	76
L				
	Literatura infantil		Sant.	229, 255
	Llengua		IEC	183
	Llengua (manifest)		Filologia	13
	Lleure, Borinos...		Pont	219
	Lleure a lloure (creació)		Sancho	59
	Lleure a lloure (logotip)			81
	Lleure a lloure (informació)			100
	Lleure a lloure (reunió)			125
	Lleure a lloure no va tenir vacances			170
	Lleure a lloure (polèmica)			196
	Llompert, testimoni de llibertat		Sansó	26
	Llompert s'ha mort, En		Melis	26
	Llompert, Una anècdota		Santandreu	27
	Llompert, record personal		Galmés	28
M				
	Mallorca i els mallorquins		Caldentey	80
	Mancances culturals		PSM	247
	Meteorologia (baixes pressions)		Umbert	41
	Meteorologia (màximes)		Umbert	177
	Meteorologia (resum del 92)		Umbert	17
	Miró, Joan		Santandreu	143
	Mostra internacional		Domenge	151
	Munar, Maria Antònia (entr.)		Umbert	260
	Música, El nostre patrimoni		Domenge	140

(Continua a la pàg. 12)

MOTS CREUATS

Horizontals: 1.- Nafra feta per escroxament de la pell. 2.- Estar assegut. Símbol del sobre. Unitat monetària d'Itàlia. 3.- Vestit que usaven els antics romans. Símbol de l'alumini. Terminació verbal. 4.- La segona. No aregat. Consonant. 5.- Tornar a deixar una nansa calada després d'haver-ne tret el peix. Allò que hom diu, esp. sentència, opinió. 6.- Símbol del iode. Nom comú dels fosfats d'urani. Al rev. nom de lletra. 7.- Fals, no autèntic. Cinc-cents. No vestit. Al rev. ventet suau. 8.- No acabada. Símbol del nitrògen. 9.- Candela gran de cera. Nom de lletra. Instrument agrícola. 10.- IovriF. Esdevenir madur. Consonant. 11.- Es diu d'aquell qui va de poble en poble, guanyant-se la vida venent. Dany material o moral. 12.- Símbol del carboni. lloc de moltes roques. Part de les mandíbules dels ocells revestida d'una benia còrnia.

Verticals: 1.- Convertir en ester. 2.- D'ell. Nom de lletra. Que, en un sol i mateix sentit s'aplica a diferents coses. 3.- Dit de l'animal que viu en caus fets a terra, com el conill. Cinc-cents. 4.- Espel.lir l'orina. Fer créixer, la copa d'un arbre, en alt més que en ample. 5.- Acció de recalcar. El qui té el domini d'alguna cosa. 6.- Consonant. La Vall d'.... El qui bada. 7.- Cara del dau marcada amb un punt. Instrument de cirurgia. Adjectiu numeral. 8.- Consonant. Símbol de la plata. Malmetre. Mil. 9.- Mirada rà-

vida. Coure treballat en planxa. 10.- Al rev. símbol de l'iridi. Símbol del titani. Vocal. Natural de l'Aràbia. 11.- Altar. Riu català. Consonant. Al rev. article. 12.- Posar en un racó. Cent.

Solucions

Horizontals: 1.- Escorxadura. 2.- Seure. S. Lira. 3.- Túnica. Al. Ar. 4.- E. Inaregat. R. 5.- Recalar. Dita. 6.- I. Uranita. E. 7.- Ful. D. Nu. Aro. 8.- Inacabada. N. 9.- Ciri. A. Arada. 10.- aV. Madurar. R. 11.- Rodamon. Mal. 12.- C. Rocam. Bec.

Verticals: 1.- Esterificar. 2.- Seu. E. Univoc. 3.- Cunicular. D. 4.- Orinar. Cimar. 5.- Recalada. Amo. 6.- S. Aran. Badoc. 7.- As. Erina. Una. 8.- D. Ag. Tudar. M. 9.- Ulada. Aram. 10.- Ri. Ti. A. Arab. 11.- Ara. Ter. D. Le. 12.- Arraconar. C.

BROU DE LLETRES

A A S E D F G H I J R D
 B L B C E T R A K L A G
 E L E A A Q S G M N T R
 X E I B L B E X P O A L
 Z B D R C E H F S P T J
 M R J A Z I N R Q M L T
 K E L L L A V A C E N I
 L A N O B I D C R F P G
 L G U I N E U I O P K B
 D M L L I N O C P E C G
 O A R U S A R O Z B J Z
 A I T N M R O Z T G N H
 I L O P G B J I E R D G
 U I T G B H Y N E R P I

Dins aquest brou de lletres hi trobareu els noms de deu mamífers.

Solució

Ase, balena, cabra, cavall, be, llebre, guineu, porc, conill i rata.

Requadre a disposició dels lectors

Demografia

DEFUNCIONS

En Miquel Mascaró Sureda, viudo, mor a Son Carrió dia 8 de novembre. Tenia 84 anys. Que el vegem en el Cel.

Na Maria Mascaró Soler, viuda de 86 anys, mor el dia 2 de desembre a Sant Llorenç. Descansi en pau.

El dia 14 i també a Sant Llorenç mor na Bàrbara Salas Galmés, viuda, a l'edat de 88 anys. Al Cel sia.

Dia 20, en Julià Santandreu Duran, carrioner, casat, mor a l'edat de 90 anys. Descansi en pau.

Na Margalida Sureda Rumer, viuda, mor a Sant Llorenç el dia 26, als 87 anys d'edat. Al Cel la vegem.

MATRIMONIS

En Jaume Jaume Estelrich i na Magdalena Mascaró Melis es casaren el dia 27 de novembre a l'església de Son Carrió. Enhorabona.

N'Albert Llufs Blasco Clar i na Yolanda Leontina Camand Pujol feren l'esclafit el dia 4 a Sant Llorenç. Enhorabona.

També el dia 4 i també a Sant Llorenç es casaren en José Antonio Gómez Bosch i na Maria Magdalena Pelleró Femenias. Salut.

En Juan Luís García Vílchez i na Maria Genovart Mascaró es casaren el dia 4 a Son Carrió. Enhorabona.

Dia 18 es casaren a Sant Llorenç en Joan Blanquer Sureda i na Immaculada González Porte. Salut.

Maria Galmés

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA

-Centre Coordinador-

Llistat de biblioteques de la xarxa del C.I.M. a Sant Llorenç i als pobles veïnats:

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL MOSSÈN SALVADOR GALMÉS

C/. Clavell, 5
Sant Llorenç des Cardassar
Tel. 569083

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL DE SON CARRIÓ

C/. Major, 4
Son Carrió
Tel. 569619

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL D'ARTÀ

Na Batlessa
Artà
Tel. 835267

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL DE MANACOR

C/. Muntaner, 12
Manacor
Tel. 849102

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL DE CALA MILLOR

C/. Molins, 23
Cala Millor
Tel. 586261

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

El pont del futbol

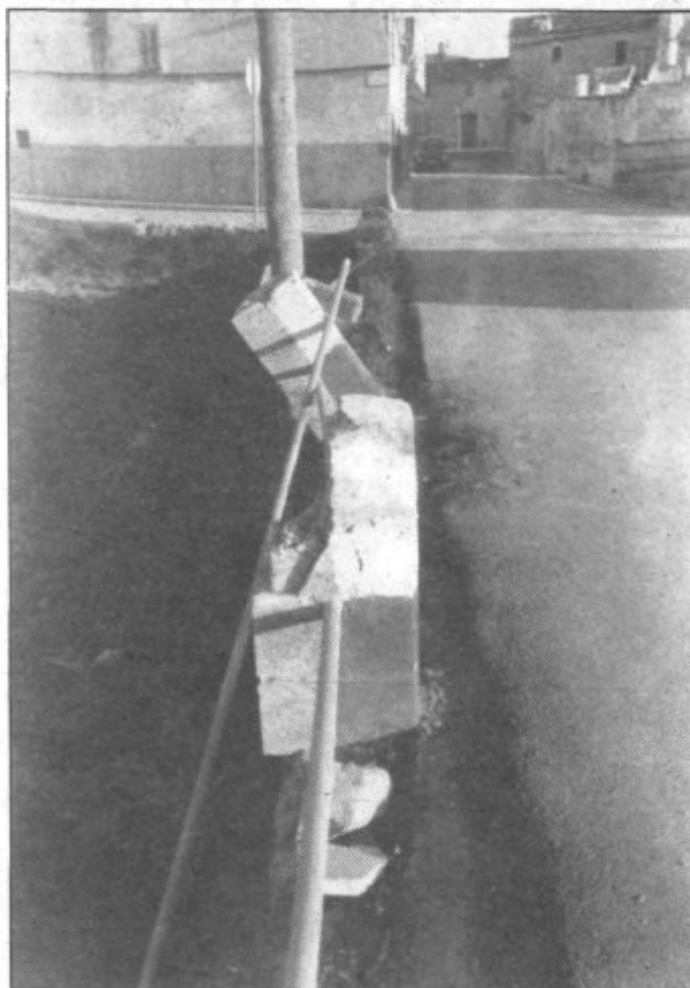
Sembla mentida que un camí tan transitat es trobi en un estat tan lamentable. Potser es puguin comptar per milers les persones que setmanalment travessen el pont per anar als entrenaments, a jugar a tennis, a veure els diversos partits dels dissabtes i diumenges, a treballar o, simplement, a passejar pels voltants del camí de Calicant, i si encara ho hem tengut cap desgràcia no ho podem atribuir més que a la sort.

D'ençà que arreglaren el pont l'única *protecció* que té el tros de camí són uns grups provisionals de quatre blocs, sense fonaments, units per un simple tub que, com es pot comprovar a les fotografies, més que protegir representen una amenaça evident pels que s'hi atraquen, a part de ser estèticament horrorosos.

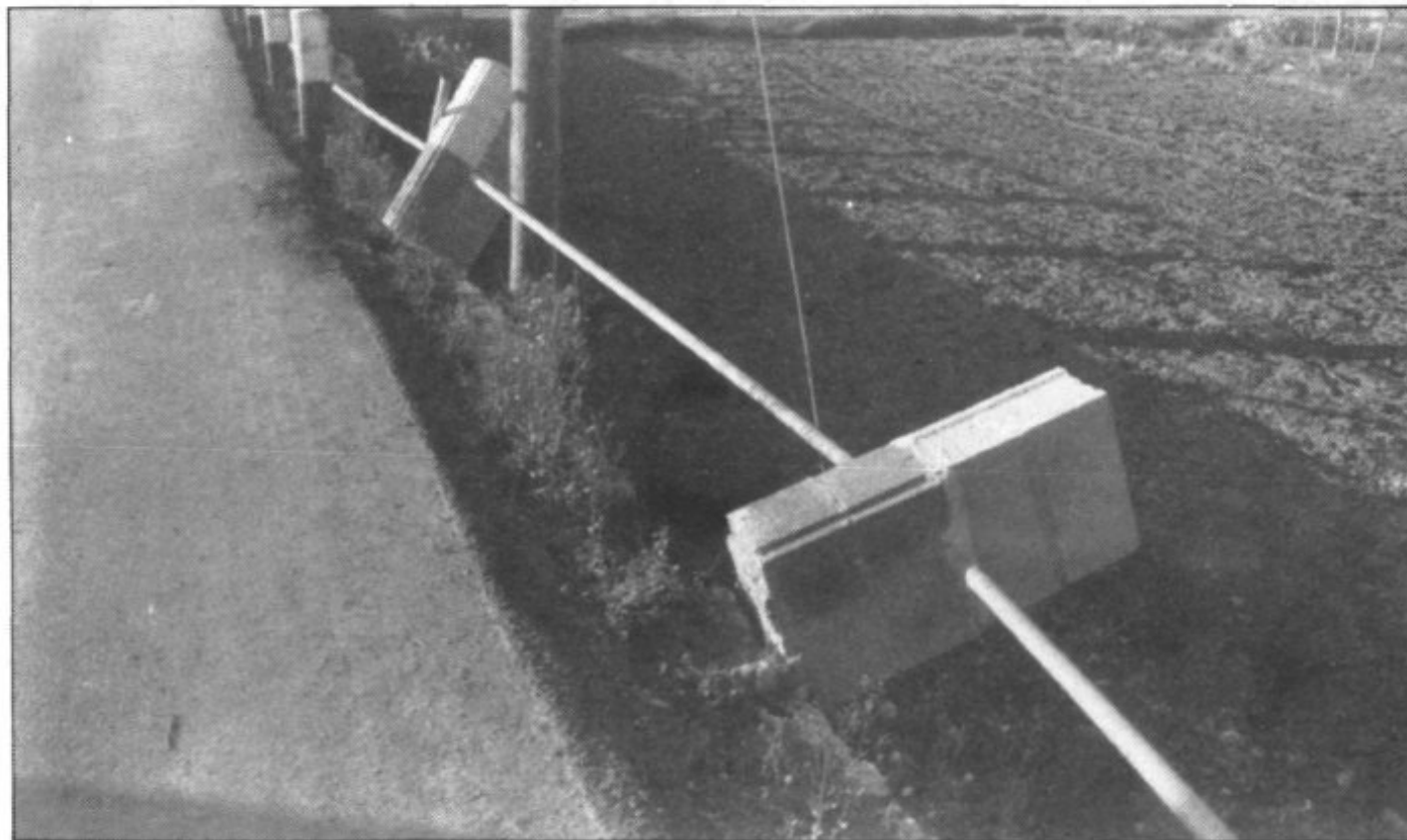
Ran del pont, entre l'arrambador metàl·lic i el començament dels blocs, hi ha una bocf d'empedrat que de cada vegada s'estreny més i que al meu veure resulta perillosíssim, ja que no disposa de cap casta de passamà o paret que eviti caure a l'escaló de devers tres metres que hi ha vora el torrent.

Segons m'han dit, a hores d'ara els pilars de les fotografies han caigut dins el sembrat, cosa que no deu haver fet gaire gràcia al propietari del bocf.

Josep Cortès

Xisca Santandreu

Xisca Santandreu